Horizon-TAAL

september - oktober 2017 Jaargang 49 - nummer 287

Met Esperanto vrienden maken in Letland, Siberië, Zuid-Korea...

www.esperanto.be

Met steun van de Vlaamse Gemeenschap

INHOUD

Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond v.z.w.
49ste jaargang - september-oktober 2017
Verschijnt de 1ste van elke oneven maand
Overname van artikelen is vrij op voorwaarde dat de bron wordt vermeld en een exemplaar aan de redactie wordt gestuurd

Redactie en administratie: Vlaamse Esperantobond v.z.w. - Lange Beeldekenstraat 169, BE-2060 Antwerpen - tel.: 03 / 234 34 00 - Epost: horizon.taal@esperanto.be webstek: http://www.esperanto.be/fel/nl

Abonnementen: 30,00 EURO

Rekeningen: t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen
KBC IBAN BE31 4025 5105 3155, BIC: KREDBEBB
de Post IBAN BE66 0000 2653 3843, BIC: BPOTBEB1

Redactie: Piet Glorieux (piet.glorieux@gmail.com)

Tekstopmaak: Eriko D'Hondt (eriko@telenet.be)

Clubactiviteiten: Katja Lödör (lodorkatja@skynet.be)

Medewerkers: Marc Cuffez, Kevin De Laet , Petro De Smedt, Valère Doumont, Ivo Durwael, Piet Glorieux, Cyreen Knockaert, Katja Lödör, Kris Panis, Yves Nevelsteen, Paul Peeraerts, Roland Rotsaert, André Ruysschaert, Mireille Storms, Emiel Van Damme, Lode van de Velde, Dan Van Herpe, Ivo Vercammen e.a.

Verantwoordelijke uitgever: Flandra Esperanto-Ligo, Lange Beeldekensstraat 169, BE-2060 Antwerpen, Belgio

TEN GELEIDE

Binnenkort terug naar school. Voor leerlingen en studenten misschien niet iets om naar uit te kijken, wellicht wel voor anderen die graag nieuwe dingen ontdekken. Waarom bijvoorbeeld niet eens starten met Esperanto, of je Esperanto opfrissen? In dit nummer vind je een aantal mogelijkheden om het te leren of in te oefenen. Daarnaast lees je ook een aantal verslagen van deelnemers aan internationale bijeenkomsten die je misschien zin doen krijgen om je Esperanto ook effectief te gebruiken. Uiteindelijk moet dat toch de bedoeling zijn. Maar ook vanuit je luie stoel kan je je Esperantokennis "verzilveren". De mogelijkheden zijn ruim en binnen het bestek van één nummer onmogelijk op te sommen, laat staan te omschrijven. Maar er zijn wel enkele zgn. portaalsites die kunnen dienen als wegwijzer. Veel studie-, oefen- of gebruiksgenot!

PEKO 2018

Printempa Esperanto-Kunveno – Esperanto-Voorjaarsbijeenkomst

ekde merkredo la 9a ĝis dimanĉo la 13a de majo 2018 en Tilff (Lieĝo)
van woensdag 9 tot zondag 13 mei 2018 in Tilff

Ekde 2010, PEKO estas LA Esperanto-renkontiĝo en Belgio:
internacia dank'al la partoprenado de multaj flandroj, valonoj, bruselanoj kaj eksterlandanoj, profesie organizita, malfermita al ĉiuj kaj kun bonegaj manĝoj.
www.verdajskoltoj.net/peko

Sinds 2010 is PEKO dé Esperanto-bijeenkomst in België: internationaal, dankzij de aanwezigheid van vele Vlamingen, Walen, Brusselaars en buitenlanders professioneel georganiseerd, open voor iedereen en met een lekkere keuken

TRE-PEKE 2017

Ni invitas vin partopreni la ĉiujaran internacian tagon en la sudo de Nederlando.

Ĝi okazos sabaton la 16-an de septembro, proksime de Veldhoven (okcidente de Eindhoven).

Welkom op onze jaarlijkse internationale dag in Zuid-Nederland, op zaterdag 16 september a.s., in de buurt van Veldhoven (ten westen van Eindhoven).

Se vi volas veni, anoncu tion antaŭ la 8a de septembro je retadreso tre-peke@lafontano.net.
Bonvolu sciigi ankaŭ ĉu vi intencas resti por la vespermanĝo.

Graag aanmelden voor 8 september op mailadres tre-peke@lafontano.net. Laat ook weten of je deelneemt aan het avondmaal.

Salutas vin la teamo:
Peter Erkelens, Tonnie van Kessel, Twan Gremmen, Ralph Schmeits kaj An Olijslagers

STARTEN MET ESPERANTO, OEFENEN EN ... GEBRUIKEN

STARTEN MET ESPERANTO

Om Esperanto te leren zijn er veel mogelijkheden. Hierna een persoonlijke selectie: klassikaal, zelfstudie via internet, via een app of via een cursuspakket.

1. KLASSIKAAL

ANTWERPEN – Interactieve cursus voor beginners
6 lessen, telkens van 17:00 tot 18:30 u rn
op volgende dagen: 6/10 –- 20/10 – 3/11 – 17/11 – 1/12 – 15/-12
Cursusleider: Yves Nevelsteen
Informatie en aanmelding en locatie: Esperanto-centrum 03/ 234 34 00, Lange Beeldekensstraat 169, 2060 Antwerpen

BRUGGE – (alleen indien voldoende vraag)
Informatie: Bart Demeyere, Bart.Demeyere@esperanto.be, 050 67 30 98

BRUSSEL – Cursus voor beginners en voor gevorderden
Elke woensdag van 18.30 u tot 20 u. van 13 september tot eind juni, men volgt de schoolkalender (raadpleeg zeker de website www.esperantobruselo.org)
Cursusleiders
beginners: Françoise Pellegrin
gevorderden: Nicolas De Buyl
Informatie en aanmelding: Françoise PELLEGRIN, fransuaz@esperantobruselo.org of ter plaatse , Locatie: CC De Pianofabriek, Fortstraat 35, 1060 Sint-Gillis

GENT – Cursus voor beginners (indien minimaal 6 lln)
15 lessen, elke dinsdagavond van 19.00 u tot 21.00 u (niet tijdens schoolvakantie)
Info: tel.: 09 230 16 77, gent@ esperanto.be
Locatie: lokaal La Progreso, Peter Benoitlaan 117, 9050 Gent

LEUVEN – Op aanvraag
Voor informatie over cursussen Esperanto in Leuven en omgeving, volstaat een e-mail naar ivo.schenkel@telenet.be. Individuele cursussen en groepscursussen op vraag en op maat.

OOSTENDE – Cursus voor beginners, conversatiecursus voor gevorderden
Sessies: * voor 2e jaar :vanaf september: elke maandag van 13.00 u tot 14.00 u
* conversatieronde vanaf sept.: elke maandag vanaf 14.00 tot 15.45 u
* Voor beginners: vanaf oktober elke maandag vanaf 16 tot 17 u.
Cursusleiders & info:
beginners: Anne Brabant, tel. 059 44 82 50, anne.brabant@telenet.be
gevorderden : Germain Pirlot, tel. 059 70 87 00, gsm: 0474 44 41 92, gpirlot@esperanto.org
Locatie: De Boeie, Kerkstraat 35

TILFF - cursus voor beginners
Tijdstip: elke zaterdag van 11u tot 12.30u; van september tot juni, start op 16 september
Informatie en aanmelding: Viviane Tits, vivane.messanges@gmail.com
Locatie: Ecotopia, rue d'Angleur 92, Tilff

CHARLEROI – cursus voor gevorderden en conversatieronde
Tijdstip: elke dinsdag van 9.30u tot 12u, van september to juni
Informatie en aanmelding:Michèle Villers, michele.villersŝotmail.com of www.esperanto-wallonie.be
Locatie: centre 3ième âge Mascau, rue des Champs 124, Marcinelle

LIEGE – startcursus
Tijdstip: één zaterdag per maand, van 14u tot 17u vanaf 23 september
Informatie en aanmelding: Valère Doumont, tel. 0485 517552, doumontvalere@yahoo.fr
Locatie: Centre scolaire Saint-Benoit Saint Servais, rue Lambert le Bègue 44, Liège

2. VIA EEN APP

DUOLINGO – gratis cursus in de vorm van een computerspel. Google Play (Android), App Store (IOS) of Windows Phone Store (Windows Phone)
Werktaal: Engels
Meer info: https://nl-nl.duolingo.com/course/eo/en/Leer-Esperanto-online
Commentaar: Heel degelijke cursus, die wel enige inspanning vergt, maar het loont. Het bewijs daarvan: tijdens bijeenkomsten (en natuurlijk op internet) duiken meer en meer mensen op die Esperanto via Duolingo hebben geleerd.

3 VIA INTERNET

LERNU - gratis cursus in de vorm van een stripverhaal
Werktaal: Nederlands
Commentaar: Degelijke cursus;, sinds kort is de site in een eigentijds, professioneel jasje gestoken. Je kan hulp vragen van een begeleider. Woordenboek en grammatica eveneens beschikbaar.

4. VIA CURSUSPAKKET

ESPERANTO PROGRAMITA - cursus voor zelfstudie volgens de geprogrammeerde instructie
Werktaal: Nederlands
Samenstelling: boek + audio-cd (+ woordenboek Esperanto-Nederlands-Esperanto)
Prijs: boek + audio-cd: 19,70 € + port
Woordenboek: 18 € + port
Actie (september en oktober): 50 % korting
te bestellen bij de webwinkel van de Vlaamse Esperantobond: www.retbutiko.net
Commentaar: - Met dit cursuspakket (boek + audio-cd) bereik je in drie tot zes maanden - afhankelijk van je taalaanleg en individuele inspanning - een taalbeheersingsniveau waarmee je je behoorlijk uit de slag kan trekken.

ESPERANTO OEFENEN

Je kan natuurlijk altijd een bezoekje brengen aan een van de clubs, waar ze je met open armen zullen ontvangen. Je vindt de lijst van de clubs achteraan.
Een andere mogelijkheid is gewoon op zoek gaan naar een Esperantospreker in je buurt met behulp van de Amikumu-app (zie verder).
En nog een andere mogelijkheid is skypen met Esperanto-leraars van overal ter wereld via Ekparolu (zie verder).

AMIKUMU-app
Maak een account aan en ga op zoek naar Esperantosprekers in je buurt. Leuk als je op reis bent of zelfs bij je thuis. Wie weet is er toevallig een rondreizende Esperantospreker in je buurt.
Te vinden op Google Play (Android), App Store (IOS) of Windows Phone Store (Windows Phone)
Meer info: amikumu.com/nl/

EKPAROLU

Oefen je Esperanto met (binnen- of) buitenlandse leraars. Na een klein testje, dat nagaat of je over een minimale kennis beschikt (anders is het moeilijk communiceren), kan je een communicatiesessie vastleggen met een leraar en op het afgesproken moment beginnen te skypen.
Meer info en aanmelden: http://edukado.net/ekparolu

FACILA.ORG

Eenvoudige teksten, die ook beluisterd kunnen worden.

ESPERANTO GEBRUIKEN

~~Esperanto.net~~	Voorstelling van Esperanto en links naar allerlei cursussen.
Studio -	Dagelijks actualiteitenjournaal. Veel gratis downloadbare boeken. Links naar (web- en andere) radio's, video-materiaal. http://novajhoj.weebly.com/
Maklerejo -	Veel links naar gebruiksmogelijkheden van Esperanto (zie artikel verderop). Eo.wikipedia.org/wiki/Maklerejo.de
Eventoj	De meest volledige kalender van Esperanto-bijeenkomsten. http://www.eventoj.hu/kalendaro.htm
El Popola Ĉinio -	Interessante info over (vooral Chinese) actualiteit en uit de Esperantowereld. De (zelf)censuur moet je erbij nemen.. http://www.espero.com.cn/
Sumoo -	Wedstrijd met de bedoeling om het lezen van Esperanto-boeken aan te moedigen. Je voert a.h.w. een strijd met jezelf om binnen een bepaalde tijdspanne een boek uit te lezen. http://www.esperanto-sumoo.strefa.pl/index.html
Tutmondaj Voĉoj -	Nieuws dat in de gewone media zelden aan bod komt. Vertaling van geselecteerde artikelen van de site Global Voices. http://eo.globalvoices.org/
Wikipedia in Eo -	Al meer dan 240.,000 artikelen ien deze internet-encyclopedie. eo.wikipedia..org

TIJDSCHRIFTEN IN ESPERANTO: p. 19

Letland: uz redzēšanos

Na een lovende verslag over de Baltaj Esperanto-Tagoj (BET) 2016 in Litouwen en omdat ik ook wel eens de sfeer van Oost-Europa wilde opsnuiven, heb ik mij dit jaar ingeschreven voor deelname aan BET 2017 in Letland. Het had plaats van 1 tot 8 juli en het was een openbaring voor mij.

De BET zijn een jaarlijks terugkerend congres dat, afwisselend, door een van de drie Baltische staten wordt georganiseerd (zoals wij ooit met het Benelux-congres zouden willen doen ;-)). Overigens "balt" is het Letse equivalent voor "wit" en de – voor u lezer – wellicht onbegrijpelijke tekst in de titel betekent "tot weerziens". De taal is al een verhaal op zichzelf. Voor mijzelf, die tot nu toe alleen nog maar landen had bezocht waar een of andere Romaanse of Germaanse taal wordt gesproken, was het de eerste keer dat ik in die mate met een taalbarrière werd geconfronteerd. Er is nauwelijks een woord waarin je een Romaanse of Germaanse stam herkent. Het Lets is zoals de meeste andere Europese talen een Indo-Europese taal, maar daar houdt de vergelijking ook op. De taal behoort samen met het Litouws tot de Baltisch-Slavische taalgroep. In hoeverre sprekers van een Slavische taal iets begrijpen van de taal, is me niet bekend, maar zelfs van de aanwezige Litouwers vernam ik dat ze evenmin veel begrijpen van het Lets, ook al zijn hun talen nauw verwant.

Maar gelukkig was er Esperanto en… Engels natuurlijk. In de hoofdstad Riga kon je met Engels overal terecht. Iedereen die ik aansprak in hotels, restaurants, winkels, musea en zelfs op straat, sprak – dikwijls verbazend goed – Engels. In de kuststad Liepāja [spreek uit: Ljepaaja met de klemtoon op de eerste lettergreep], waar het Esperantocongres plaatsvond, was het evenmin een probleem in het hotel, maar elders ging het veel moeizamer met het Engels. Gelukkig hadden we dikwijls een Letse Esperantano bij de hand die kon tolken. Nochtans is Liepāja de op twee na grootste stad van het land.

Met Russisch kan men zich wellicht beter uit de slag trekken. Vooral in de hoofdstad hoorde ik veel Russisch. Van Letse esperantisten vernam ik dat oudere mensen die bewust de Sovjetperiode hebben meegemaakt (Letland werd – voor de tweede keer – onafhankelijk in 1991) nog goed Russisch spreken omdat dit de eerste vreemde taal was in Letland en dit ook de taal was om met de overheid te communiceren. Bovendien zijn er nog heel wat Russischtaligen, vooral dan in de hoofdstad en in de streek nabij de grens met Rusland. Na de onafhankelijkheid werd het Lets de enige officiële taal en moesten Russischtaligen, behalve zij die afstamden van inwoners van Letland van voor de Tweede Wereldoorlog, verplicht examen Lets doen om het Letse staatsburgerschap te verkrijgen.

RUSSISCH

Ongeveer de helft van de inwoners van Riga is Russischtalig en er is zelfs een Russischtalige burgemeester. Een (vrijwilliger-)gids in Riga vertelde mij dat je er tweetalig (Lets-Russisch) moet zijn om kans te maken op een job, ook al verdwijnt de kennis van het Russisch – vooral bij jongeren. Ik had het geluk om twee Russischsprekende Letse esperantisten te ontmoeten, wel beiden getrouwd met een Letssprekende partner, wat misschien een vertekend beeld geeft. Toch voelde ik enig ongenoegen bij een van de twee, een oudere dame uit Riga, toen ik naar haar mening polste i.v.m. het examen voor het verkrijgen van het staatsburgerschap en over het feit dat wie nu een Russischtalige school zoekt alleen terechtkan bij (dure) privéscholen. De andere was een jongere man uit de stad Daugavpils, bij de Russische grens, met zijn 15-jarige zoon. Hij had zijn hogere studies beëindigd begin jaren negentig en had pas Lets geleerd toen hij zijn hogere studies aanvatte. Zijn zoon is perfect tweetalig. Hij was van mening dat alle talen mogen verdwijnen en vervangen worden door Esperanto, nogal extreem. Maar in elk geval was het zo dat zowel hij als de dame zich volwaardig Let voelden. Het Esperantogebeuren had dus plaats in Liepāja, een van de grotere steden van het land. De stad is duidelijk

heel wat minder toeristisch dan zijn grote broer Riga. Het feit dat je de stad niet per trein kan bereiken – het vergt ofwel een drieënhalf uur durende busreis ofwel een vliegreis, maar er is geen dagelijkse vlucht – zal er wel iets aan doen. Maar men werkt aan de vooruitgang, wist de viceburgemeester te vertellen tijdens de ontvangst van een gezelschap van esperantisten op het stadhuis. Het feit dat Liepāja tijdens de Sovjetperiode dertig jaar lang een "gesloten" stad is geweest, verklaart voor een groot deel de geïsoleerdheid van de stad. Grenzend aan Liepāja ligt nl. Karosta, destijds een belangrijke basis van de Sovjet-Baltische Vloot, die plaats bood aan 140 oorlogsschepen en 30 atoomonderzeeërs. Karosta, vormde een Russische militaire enclave op Lets grondgebied, die geheel zelfvoorzienend was en waartoe de toegang helemaal verboden was voor de gewone Let. Op veel kaarten stond Karosta zelfs niet aangegeven. Tijdens de excursie in het kader van het BET-congres zagen we de overblijfselen van Karosta: een spookstad. We brachten er een bezoek aan een voormalige Sovjet-militaire gevangenis, een van de weinige militaire gevangenissen die te bezoeken zijn. Men heeft er een toeristische attractie van gemaakt waar je o.a. kan kennismaken met de onmenselijke omstandigheden waarin gevangenen destijds verbleven. De gidsen doen zich voor als cipiers en het publiek wordt behandeld als gevangenispubliek met de nodige hilariteit van dien. Ik had er mijn bedenkingen bij. Voor mij kan die vreselijke periode op een meer respectvolle manier onder de aandacht worden gebracht. Maar smaken verschillen…

KONGRESUMI

Het Esperantocongres zelf was een succes. Zo'n 200 deelnemers van wel 20 nationaliteiten. Vooral de Litouwers en Polen waren goed vertegenwoordigd, maar ook Esten en Finnen. Het congres, dat plaatsvond in een lokale middelbare school, was goed georganiseerd, verliep stipt en was inhoudelijk van een vrij hoog niveau.

EEN VRESELIJK BOEIENDE GESCHIEDENIS

Voor wie het interesseert. Riga, de hoofdstad, is een prachtige stad. Het wordt ook de hoofdstad van de art nouveau genoemd. Eind negentiende, begin twintigste eeuw kende Riga economisch gezien een bloeiperiode wat resulteerde in de vele huizen in de bekende weelderig versierde stijl. Er is ook een mooie oude stad, een Moskouse wijk en tal van interessante musea, die alleen al om hun interieur een bezoek waard zijn. Riga heeft een rijke geschiedenis als handelsknooppunt tussen enerzijds de Hanze, het koopmansverbond van Noord-Europese havens, en de handelaars, die producten via de Daugava-stroom van ver in continentaal en Zuid-Europa aanvoerden.

Maar Letland heeft ook zijn deel van bezettingen en vervolgingen gehad. Pas na de Eerste Wereldoorlog heeft de geografische entiteit die nu Letland heet zich een eerste keer kunnen losmaken van achtereenvolgens afstammelingen van Teutoonse ridders, Poolse, Zweedse en Russische heersers. Tot dan toe waren de Letten nog a.h.w. lijfeigenen van een Duitssprekende heersende klasse. Vanaf 1921 werd Letland een eerste keer onafhankelijk na een hevige strijd tegen de bolsjewieken, die met de Oktoberrevolutie aan de macht waren gekomen. Tot aan het begin van de Eerste Wereldoorlog kende het land een relatieve bloei. In 1940 echter voelde Stalin zich door het niet-aanvalspact tussen nazi-Duitsland en de Sovjet-Unie gerechtigd om Letland te komen bezetten. Veel Letten werden gedeporteerd en kwamen om in Siberië. Na opzegging van het niet-aanvalspact in 1941 was het de beurt aan nazi-Duitsland, dat vooral tegen de joden zijn duivels ontbond. Na hun overgave kwam Letland weer onder Sovjetheerschappij tot het begin van de jaren negentig toen Letland een tweede keer onafhankelijk werd.

Wat de joden in Letland is overkomen, is wel een heel zwarte bladzijde in de geschiedenis van het land. Van de 94.000 joden die aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog in Letland woonden, bleven er zo'n duizend over na de capitulatie van nazi-Duitsland. Een deel ervan werd gedeporteerd door de Sovjets tijdens de periode van het niet-aanvalspact. Maar het merendeel werd doodgeschoten door de nazi's, al dan niet met medewerking van Letse collaborateurs. Ofwel gebeurde de executie ter plaatse, ofwel nadat ze in het beruchte getto van Riga waren samengedreven. Toen er in het getto plaats vrijkwam, werd het bevolkt met gedeporteerde joden uit de buurlanden. Arbeidsbekwame joden werden naar concentratiekampen gevoerd om daar aan hun einde te komen. Einde 1941 waren zo'n 35.000 joden omgebracht. Van deze gebeurtenissen getuigen nog twee musea, ietwat amateuristisch opgebouwd wellicht omdat ze afhangen van schenkingen, maar indrukwekkende getuigenissen van de lotgevallen van joden in Letland. Wel moet gezegd dat een aantal Letten, met gevaar voor eigen leven, joden hielpen onderduiken.

Vooral het muzikaal programma was uitstekend. Letland heeft een grote zangtraditie en dat hebben we ervaren. De Letse esperantisten hebben nl. het geluk dat ze wijlen Austra Pumpure in hun midden hebben gehad. Austra, die begin dit jaar in Liepāja overleed, zong en componeerde Letse volksmuziek en had een grote nationale bekendheid, zelfs nu nog en ook bij het jonge publiek. In 2012 kreeg ze de belangrijkste muziekprijs van Letland voor haar levenslange bijdrage aan de Letse volksmuziek. Austra was ook esperantiste en trad tijdens vorige edities van BET in Letland herhaaldelijk op met haar (jonge) ensemble. Omdat ze zo bekend was, kwamen er ook altijd niet-esperantisten op af. Ook tijdens haar concerten voor het grote publiek liet ze niet na om Esperanto te vermelden en een Esperantolied te zingen.
Wij deelnemers konden o.a. genieten van een optreden van haar ensemble dat een programma bracht met voornamelijk Esperantoliederen, die zeer behoorlijk gebracht werden. Tijdens een warme zomeravond was er ook een jolig concert van een folklore-ensemble. Het ging om "afgedankte" actrices van het stadstheater die zich "omgeschoold" hadden tot zangeressen en al een aantal nationale optredens achter de rug hebben. Ze brachten een leuk programma doorspekt met humoristische levenswijsheden – in het Esperanto.

Verder stonden nog op het programma: een seminarie over homaranisme door briljante spreker Giorgio Silfer en echtgenote Perla Martinelli; diverse lezingen over allerlei onderwerpen door goeie sprekers. Zo vernam ik van Elżbieta Karczewska, medewerkster van het Zamenhof-cultuurcentrum in Byalistok, dat het centrum "alive and kicking" is ondanks de negatieve berichten. Daarnaast genoot ik ook van een inleiding tot de Letse taal, waarvan ik helaas niet veel zal meedragen. Natuurlijk waren er ook diverse excursies, waarbij ik kennis kon maken met Karosta (zie hoger) en een aantal kleinere steden in de buurt van Liepāja. Maar voor mij zijn de vele menselijke contacten nog altijd het belangrijkste. Ze geven je een inkijk in het dagelijkse doen en laten van mensen en dit is voor mij altijd het interessantste.

Kortom, deze reis was eens te meer een belevenis. Ook al druisen korte vliegreizen in tegen mijn ecologische principes, ik zou Riga aanraden als bestemming voor een citytrip. Maak er gebruik van, zolang Letland nog bij de EU behoort…

Piet Glorieux

foto's: Gražvydas Jurgelevičius (Litouwen)

Vervolg van pagina 5.

TIJDSCHRIFTEN IN ESPERANTO

In volgorde van moeilijkheidsgraad
pe⇔op papier en elektronisch, e⇔alleen elektronisch

Juna Amiko (pe) Voor (jonge) beginners
Kontakto (pe) - Voor gevorderden die zich interesseren voor andere landen, volkeren, culturen en samenlevingen. Uitgegeven door TEJO, de Esperanto-Jongeren.
Monato (pe) - Een van de wereldwijd bekendste tijdschriften over actualiteit, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond (VEB). Dus met je abonnement steun je meteen ook de VEB.
La Ondo de Eo (e) Het bekendste tijdschrift met nieuws uit de Esperantowereld. Uitgegeven in Rusland door de uitgeverij Sezonoj.
Esperanto (pe) Uitgegeven door de Wereld-Esperantovereniging. Onmisbaar als je op de hoogte wil blijven van wat reilt en zeilt in de Esperantowereld..
Le Monde diplomatique
Progressief zicht op de actualiteit. Vertaling van een selectie van artikelen en Esperanto (e)
Literatura Foiro (pe) Over cultuur: literatuur, muziek, toneel, film, sociologie, linguïstiek, cultuurpolitiek.

En vele andere…

VERDAJ SKOLTOJ TONEN ESPERANTO OP LASEMO

Na vijf dagen scouting en fietsen, vanuit Brugge en via Gent, kwamen de Verdaj Skoltoj aan in Edingen, een Waalse faciliteitengemeente waar het muziekfestival **LaSemo** jaarlijks plaatsvindt. Hier kwamen de Verdaj Skoltoj zich niet zomaar amuseren, o nee: ze hadden er zwaar werk voor de boeg.

Het Franstalige festival **LaSemo** (met – jawel – een naam in het Esperanto: “het zaadje”) engageert zich om niet alleen een onvergetelijke belevenis te bezorgen aan jong (tot kleuters toe, met gehoorbeschermers en kinderconcerten op het hoofdpodium) en oud, maar probeert bovendien bij te dragen tot een duurzame, ecologische en verdraagzame maatschappij. Zo zijn er geen wegwerpbekertjes, zijn alle versieringen van hergebruikte voorwerpen gemaakt, en functioneren de toiletten zonder chemicaliën of water en wordt hun inhoud geïntegreerd in de landbouwkringloop.

Maar wat voor de Esperantobeweging bijzonder interessant is aan het festival, is dat **LaSemo** daarbij nog verenigingen uitnodigt om de festivalgangers te informeren en te sensibiliseren over hun maatschappelijk engagement. De Verdaj Skoltoj vzw heeft, als scoutsbeweging én als Esperantobeweging, al vier jaar de luxe om, te midden van jaarlijks meer dan **20 000 bezoekers,** een gratis stand te hebben waarmee ze bezoekers kunnen **laten kennismaken met onze taal en beweging**.

Ónze taal, want het Esperanto is de enige gemeenschappelijke taal van deze groep jongeren uit de verschillende taalregio’s in en rond België. Bovendien, omdat wij sinds 2016 ook telkens met enkele Groene Scouts aanwezig zijn, valt het de bezoekers onmiddellijk op dat wij de taal echt spreken – adolescenten dan nog! – en gebruiken om ons samen te amuseren.

Laten kennismaken, want bij wijze van kleine activiteit, beloofden wij hen dat ze in twee minuten de taal kunnen ontdekken. Dikwijls had een groepje geïnteresseerden, nog vóór ze de hele uitleg in het Frans (of Nederlands, er waren ook enkele Vlamingen) hadden gekregen, al twee minuten Esperanto van ons gehoord, ons volledig begrepen en zichzelf in het beste geval al voorgesteld in het Esperanto. In twee minuten leerden ze alle persoonlijke voornaamwoorden, ontdekten ze de onveranderlijke vervoeging van het werkwoord en konden ze zich voorstellen (*Mi estas [Adrien]*). In nog twee extra -minuten merkten ze de kenmerkende uitgangen van zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden op en bouwden ze zelf een woord volgens de Esperanto-logica *(Granda estas* “groot”*, malgranda* “klein”. *Longa estas* “lang”. Kio estas “kort”? Bij voorkeur geef je de uitleg door personen aan te wijzen of door uitbeelding, zonder zelf te vertalen.

Deze zelfde directe onderwijsmethode gebruiken Françoise Pellegrin en Valère Doumont ook voor eenmalige lessen aan grote groepen kinderen, of tijdens Esperantolessen op PEKO.

Alle leeftijden waren er en bezochten onze stand. Die openheid voor alle leeftijden is een ander kenmerk van dit festival, waar we met de jaren steeds meer ons voordeel mee doen. Aangezien onze maandelijkse scoutsactiviteiten voor jongeren tussen 11 en 18 bedoeld zijn, is die leeftijdscategorie (en hun ouders) onze onmiddellijke doelgroep. Wij leggen hen uit wat wij precies doen en nodigen hen, liefst met het hele gezin, uit naar PEKO, ons Esperantocongres. Daar is, in tegenstelling met onze scoutsweekends, iedereen welkom.

Ouderen konden ook kennismaken met vertaalde werken uit de wereldliteratuur, maar kregen vooral veel informatie over de verschillende aspecten van Esperanto en de esperantisten. In onze tent mochten dus zeker geen zaken ontbreken als Pasporta Servo, cursussen in de omgeving, online leerplatformen en app-s als *Lernu*!, *Duolingo* en *Amikumu* .

Zelfs de allerjongsten lieten we niet aan ons voorbijgaan: ze leerden jongleren met instructies in het Esperanto, of tellen tot tien aan de hand van een balspel.

We ervaarden dat je mensen efficiënt informeert als je polst naar hun interesses, en hun vertelt over gelijkaardige toepassingen in het Esperanto.

In de toekomst willen we een variatie aan infoblaadjes maken, met een andere inhoud naargelang het profiel van de bezoeker: de reislustige zal meer uitleg krijgen

over Pasporta Servo, de cultuurliefhebber over internationale congressen, de taalliefhebber meteen een uitgebreidere grammatica en woordenschat, enz.

Dit jaar voelden we ons beloond voor het jarenlange experimenteren en zoeken naar manieren om op publieke plaatsen meer mensen te bereiken en efficiënt te informeren. Na enkele, haast vruchteloze edities op dit vlak, lieten deze keer verrassend veel mensen hun contactgegevens na om bijkomende info te krijgen of een uitnodiging voor Esperanto-evenementen, maar vooral om de speciaal voor dit doel heruitgegeven folder – naar het voorbeeld van “Esperanto zó op zak” – toegestuurd te krijgen.

Enkele onverwacht succesvolle **ideeën** die hiertoe hebben bijgedragen, waren: een mini-enquête waarmee we ook mensen van de andere kant van het festivalterrein naar onze tent lokten, en een blad papier waarop wij beloofden om om het even welk gegeven woord te vertalen naar het Esperanto. Dat laatste grepen velen aan als een leuke uitdaging om iets onvertaalbaars te vinden. En net omdat wijzelf niet de hele tijd bij het bord stonden, voelden velen zich vrijer om er iets op te schrijven. Zo hadden ze op zijn minst dat ene moment even stilgestaan bij Esperanto, voor zover ze al niet even later onze stand opzochten.

Om af te sluiten, een eeuwigdurende gouden raad als het om *Esperantobudoj* gaat, een raad die opgaat voor al onze inventieve en vernieuwende experimenten: “Wees niet vol schroom, doe het gewoon: want wij weten dat een simpele eerste groet soms plots voorbijgangers luisteren doet”.

Delfeno (19 j.)
Verda Skolto en sinds een jaar leider.
Met dank aan allen die de slopende diensturen
in onze, eindelijk fatsoenlijke, infotent doorstonden,
en aan *Lupo, Valère Doumont.,* kiu kreis la Verdajn Skoltoj*n*

NAAR EEN NEUTRALE TAAL

Op 13 april ll. bracht prof. Jo Haazen een lezing naar aanleiding van de 100ste gedenkdag van het overlijden van dr. L. L. Zamenhof. Hieronder vindt u de integrale tekst.

In de Oudheid was het Grieks Koinè[1] de handelstaal van alle landen rond de Middellandse Zee. Zelfs de Romeinse veroveraars spraken onder elkaar Grieks. Na het einde van het Grieks-Romeinse tijdperk werd het Latijn de belangrijkste taal in West-Europa, mede door het gezag van de Roomse Kerk die deze taal invoerde als "lingua franca". Hierdoor werd het Latijn het belangrijkste idioom van de religie en de wetenschap. Door economische en territoriale ambities van o.m. Portugal, Spanje, Engeland en Nederland werden het Portugees, het Spaans, het Engels en het Nederlands aan hun respectievelijke kolonies opgelegd, tot vanaf de 18e eeuw de politieke, culturele en diplomatieke invloed van Frankrijk dermate groeide dat de taal van Voltaire tot in de 20e eeuw de belangrijkste taal werd van de internationale handel en de diplomatie. Het Frans werd zelfs de voertaal van keizers en koningshuizen, van Engeland over Duitsland, tot in Rusland. Door de vereniging van landelijke Duitse koninkrijken en de groei van de Duitse natie groeide het aanzien van de taal van Goethe en werd het Duits gedurende daarop volgende decennia de belangrijkste taal van vorsers en wetenschappers over de hele wereld, hoezeer wij dat door historische trauma's ook trachten te ontkennen. Na WO II werd het Duits zonder pardon afgevoerd en werd het Frans door geopolitieke, economische en militaire machtsverhoudingen steeds meer door het Engels verdrongen.

De verschuivingen van belangrijke voertalen door de eeuwen heen zijn geen indicator van taalstabiliteit op lange termijn. Vanuit dat oogpunt kan de huidige situatie van het Engels in de wereld in vraag worden gesteld. Politici en economen beseffen evenwel zeer goed dat een taal een 'macht' is waardoor de 'native speakers' steeds in het voordeel zijn tegenover andere gemeenschappen. Wie vanuit zijn moedertaal denkt, spreekt immers vlotter en kan daardoor meer invloed uitoefenen om zijn eigen eigen belangen te behartigen. David Rothkopf, *managing director of Kissinger Associates and an adjunct professor of international affairs at Columbia University,* schrijft hierover:

"It is in the economic and political interests of the United States to ensure that if the world is moving toward a common language, it be English; that if the world is moving toward common telecommunications, safety, and quality standards, they be American; that if the world is becoming linked by television, radio, and music, the programming be American; and that if common values are being developed, they be values with which Americans are comfortable. These are not simply idle aspirations. English is linking the world. American information technologies and services are at the cutting edge of those that are enabling globalization"[2.]

Ook Margaret Thatcher laat zich over de rol van het Engels niet onbetuigd:

"In the twenty-first century, the dominant power is America, the dominant language is English, the pervasive economic model is Anglo-Saxon capitalism, hence a unique power, a unique language, a unique ideology, a unique system! The mother tongue shall everywere be studied chronologically first but then English, by virtue of its use and functions, shall become the primordial language"[3].)

Deze woorden herinneren aan de boutade van de Franse minister van Onderwijs, Léon Bérard, die in 1924 voor de Volkerenbond uitriep:

"Le français est la langue la plus importante de la diplomatie et ça va toujours rester comme ça!".

De uitspraken van David Rothkopf, Margaret Thatcher en Léon Bérard getuigen meer van een zelfgenoegzaam nationalisme, dan van een redelijke zin voor wereldsolidariteit waarbij elk land een deeltje van zijn soevereiniteit dient af te staan in dienst van de gemeenschap, óók op taalgebied. Vanwaar immers het prerogatief dat het Engels, het Frans of welk nationaal idioom dan ook, superieur zou zijn aan andere talen? Lord Neil Kinnock, voorzitter van the British Council, schrijft dan ook niet ten onrechte:

"Global English may mean the end of 'English as a Foreign Language. The growth of the use of English as the world's primary language for international communication has obviously been continuing for several

decades. But even as the number of English speakers expands further, there are signs that the global predominance of the language may fade within the foreseeable future. Complex international, economic, technological and cultural changes could start to diminish the leading position of English as the language of the world market, and UK interests. Which enjoy advantage from the breadth of English usage would consequently face new pressures"[4].

Politieke, economische en militaire invloeden zijn uit ons huidige wereldbeeld helaas niet weg te denken. Nationalistisch overwicht is nu eenmaal van alle tijden en wars van elke ethiek. Het zal «vir qui dormit» wel worst wezen. Toch leeft er bij verschillende internationale instanties belangstelling voor dit onderwerp, niet het minst bij de Verenigde Naties, waar het Engels géén voorkeursbehandeling krijgt doch waar zes officiële werktalen gelijkwaardig worden aangewend: het Arabisch, Chinees, Engels, Frans, Spaans en Russisch. Bij resolutie A/RES/61/266 van 8 juni 2007 benadrukte de Algemene Vergadering van de VN «het opperste belang van de gelijke status van deze zes officiële talen»[5].
Of de situatie van het Engels in de wereld op lange termijn houdbaar is, zal niet alleen afhangen van wetenschappelijke prestaties maar ook en vooral van toekomstige politieke en militaire machtsverhoudingen. Welke taal dan de belangrijkste internationale voertaal zou worden, is vooralsnog nog niet bekend, maar het is niet uitgesloten dat het opnieuw een taal zal zijn die ons wordt opgedrongen door een land dat andermaal door economisch en militair overwicht zijn egocentrische privilegies zal willen beschermen en uitbreiden.

Een definitieve oplossing van het onstabiele talenvraagstuk in de wereld kan evenwel bestaan uit het invoeren van een rationeel en humaan idioom dat niet gedreven wordt door louter economisch, politiek en militair denken, een "neutrale" taal die bezield is met "alternatieve waarden" zoals eerbied en gelijkheid voor alle volkeren en culturen; een grammaticaal en fonetisch eenvoudig communicatiemiddel dat vanuit meer "zuivere" democratische beginselen de mensheid kan dienen.

Is het toevallig dat Esperanto de *taal van de hoop* heet, de enige blijkbaar geslaagde neutrale taal die reeds in vele landen en media haar weg vond ondanks de inertie en het scepticisme van Jan Modaal die geïndoctrineerd is door geopolitiek georiënteerde media en gedreven wordt door onwetendheid en vooroordelen?

De omschrijving van het Esperanto als een "kunsttaal" is hier zeer gepast. Het betreft immers een taalkundig wonder, een vindingrijk, hoogwaardig product, vergelijkbaar met de meest vernuftige snufjes van de moderne techniek zoals auto's, geluidstoestellen, computers en medische apparaten waarvan iedereen graag gebruik maakt – ondanks hun kunstmatige vervaardiging. De UNESCO volgt dan ook met belangstelling de evolutie van het Esperanto, overeenkomstig verschillende resoluties waarmee zij de aandacht wil vestigen op deze beloftevolle "neutrale" wereldtaal[6].

Om het ideaal van een neutrale, internationale taal te verwezenlijken dient elk land evenwel een deeltje van zijn soevereiniteit af te staan in dienst van de gemeenschap, ook die landen die menen dat zij overal de beste stuurlui zijn en zich zonder schroom boven de Verenigde Naties plaatsen. Voor de "groten der aarde" is dit een serieuze op- of overgave.

Esperanto werd gecreëeerd door de Poolse oogarts, dr.

Ludovik Zamenhof en bevindt zich in de derde eeuw van zijn bestaan. De taal kent slechts 16 spraakkundige regels zonder uitzonderingen[7,] heeft tot op heden alle linguïistieke proeven doorstaan en wordt in alle landen vrij actief gebruikt, ook als moedertaal en in de media[8].

De jonge Zamenhof heeft in zijn jeugd veel geleden door ruzies onder verschillende taalgroepen in zijn land, waar Pools werd gesproken door het volk, Frans door de aristocratie, Russisch door de administratieve overheid, Duits door de kooplieden en bedrijfsleiders, Litouws en Wit-Russisch door de boeren en Hebreeuws door de Joden. Hierdoor was er een grote maatschappelijke verdeeldheid.

Toen ik dit als jongeling begreep, vond ik een neutrale taal een knap idee om taalconflicten tussen volkeren en naties op te lossen. Zo begon ik met veel enthousiasme Esperanto te leren. Ik vond het een mooi ideaal om mensen nader tot elkaar te brengen.

Esperanto heeft in de geschiedenis evenwel veel tegenstand moeten overwinnen. De Russische schrijver Leo Tolstoj was een overtuigd voorstander van het Esperanto, in tegenstelling tot tsaar Nicolaas II, die er een gevaar in zag omdat eenvoudige mensen erdoor te gemakkelijk met buitenlandse 'kameraden' in contact konden komen. In 1922 werd aan de Volkerenbond te Genève een uitgebreid wetenschappelijk rapport voorgelegd dat de sympathie genoot van vele kleine landen doch op onvoorwaardelijk verzet stuitte van grote mogendheden, waaronder Frankrijk dat een krachtig veto stelde. Het Frans was toen immers dé taal van de internationale diplomatie[9]. De boycot werd overgenomen door Adolf Hitler, Mussolini en de Japanse keizer Hirohito, die verbeten en om ideologische redenen vele esperantisten vervolgden en uitroeiden, terwijl in 1954 de Amerikaanse senator McCarthy tegen hen een ware heksenjacht organiseerde vanwege hun neutraliteit inzake politieke aangelegenheden[10]. Inderdaad, bepaalde gevestigde machten zagen in het Esperanto een regelrechte bedreiging voor hun eigen ideologische en nationale ambities[11].

Gezonde democratische ontwikkelingen zijn echter niet tegen te houden en het Esperanto heeft tot op heden zijn levenskracht behouden. Het heeft reeds vele harten nader tot elkaar gebracht en wordt in de hele wereld op een bescheiden schaal gesproken, wat uiteraard niet merkbaar is voor wie de taal niet kent. Ondertussen staat het Esperanto klaar om haar rol desgewenst als humane en vooral 'neutrale wereldtaal' op zich te nemen.

Op 15 december 1959 werd dr. Zamenhof tijdens de 55e Algemene Vergadering van de UNESCO erkend als een universeel gerenommeerde personaliteit op het gebied van onderwijs, wetenschap en cultuur[12].
Tijdens de 38-e Algemene Vergadering van de UNESCO te Parijs [13]) werd op voorstel van Duitsland en Slowakije besloten om dit jaar, onder de auspiciën van de UNESCO, aan de honderdste gedenkdag van het overlijden van doctor Ludoviko Zamenhof in alle landen een bijzondere aandacht te besteden[14.].

J. W. Haazen
Emeritus directeur Koninklijke Beiaardschool, Mechelen,
Prof. Staatsuniversiteit, Sint-Petersburg.

---

1) Alexander de Grote speelde een belangrijke rol in het samenvoegen van Griekse dialecten tot Koinè-Grieks (naar het Griekse woord voor algemeen). Door de eentaligheid van zijn leger werd de communicatie makkelijker. Ook leerden de bewoners van bezette gebieden dit Koinè, waardoor het de status van "wereldtaal" kreeg. Koinè-Grieks werd dan ook de lingua franca in het oostelijke gedeelte van het Romeinse Rijk (ook wel Byzantijnse
2) David Rothkopf. In Praise of Cultural Imperialism? Foreign Policy, Number 107, Summer 1997, pp. 38-53.
3) Anglo-American Conference Report, 1961.
4) David Graddol. English Next. Printed by Latimer Trend & Company Ltd, Plymouth. Ed. British Council 2006.
5) Verenigde Naties, officiële talen. https://nl.wikipedia.org/wiki/Verenigde_Naties#Offici.C3.ABle_talen
6) Official recognition of Esperanto by the UNESCO General Assembly in
Montevideo, Uruguay, 10 December 1954. Resolution IV.4.422-4224 //
UNESCO records, resolution 11.11 adopted by the 23th Session of the General
Conference in Sofia, Bulgaria, 8-9.10.1985.
7) Spraakkunst: http://www.esperanto.be/fel/nl/16regels.php
8) Radio Beijing, Warschau, Vaticaan, Havanna… Zie: www.novajhoj.weebly.be
10) Joseph McCarthy. https://nl.wikipedia.org/wiki/Joseph_McCarthy_(politicus)
11) Ulrich Linz. D*angerous Language. Palgrave Macmillan UK. ISBN 978-1-137-54917-4.*
12) 55th Plenary Session of the UNESCO, 1959. Circular letter of Director General René Mahieu. Doc. CL/1406 of 15.02.1960. // Dr. L. L. Zamenhof, « une personnalité importante universellement reconnue dans les domaines de l'éducation , de la science et de la culture ». Le Courrier de l'Unesco. XIIe .ANNÉE. Décembre. 1959.
13) 38e UNESCO- conferentie. Doc. 196 EX/Decision 25 and 197 EX/Decision 30. 38 C/15, november 2015.
14) Zamenhof, de initiatiefnemer van Esperanto. Herdacht onder de auspiciën van de UNESCO. http://zamenhof.life/nl/

TAALACTUALITEIT

KIEZEN TUSSEN HET ENGELS EN DE EIGEN TAAL

Het is ergerlijk steeds weer '"kids'" onder ogen (gedrukt) te krijgen, zodat ons eigen woord '"koters'" (dan wel uit het Hebreeuws) door bijna niemand gekend is. Die telkens weer voorgeschotelde kids komen de strot uit.

Toen ik jong was, werd ik voor anglofiel aangezien. Nu gruw ik van een wandeling door het compleet verengelste centrum van Antwerpen. Zijn wij nu allemaal zot geworden?
Wij verliezen de kennis van onze eigen termen en uitdrukkingen door het zien en overnemen van vreemde woorden. Ook vaklui kennen hun eigen taal niet meer (zie Esperanto-inzet hieronder).

Het Engels heeft geen meerwaarde, maar ondergraaft andere talen. Het wordt ons overal gewoon opgedrongen, maar verleidt sommigen tot snobisme en arrogantie. Dan liever terug naar de overheersing van het Frans, waartegen ooit zo fel gestreden is! Dat is tenminste nog een landstaal hier. (En vervolgens Duits, Brexit radicaal?)

Professoren en docenten die in het Engels lesgeven beheersen in de kortste keren niet langer hun Nederlands en vinden het bovendien normaal dat zij fouten maken in een '"vreemde taal'". Ja, wat nu? Moet een student die de diploma-titel '"master'" verwerpt (verafschuwt) dan weigeren universitaire studies te doen?

Engels en Nederlands zijn verwante talen, maar de eilandbewoners hebben een geheel eigen manier van denken ontwikkeld: breaking bad (slecht aflopen). Outlet en uitlaat betekenen niet hetzelfde. Dikwijls zijn onze eigen woorden even goed of duidelijker: veldloop (cross-country), valwind (downburst). En ze zijn zeker niet altijd langer: inbraak (breaking and entering). Woorden als boost of deadline worden een plaag (uiterste datum, einddatum, streefdatum).

Narcisme, chauvinisme, nationalisme zijn nergens nodig; maar je taal verzorgen, daar is niets mis mee. Veel talen in de wereld zijn onherroepelijk aan het verdwijnen. Jammer.
Voor eerlijk internationaal verkeer is een rechtvaardige "neutrale" taal vereist. Ze mag ook gemakkelijker zijn dan het Engels met zijn onlogische spelling en uitspraak en onnoemelijk vele uitzonderingen.

La hegemonio de la angla estas monda skandalo. Ĉu unu el pruvoj de homa stulteco?

Ankaŭ en Esperanto ne ĉio estas facila, sed la gramatikaj detaloj servas por io: certaj gramatikeroj estas pensostrukturigaj. Ili esprimas ion kaj havas eĉ utilon propedeŭtikan.
Esperanto estas la sola lingvo lernita kaj lernata sen devigo lerneja, sen premo, libervole; ĉu pro tio kaj pro sia facila reguleco ĝi estas ĝenerale sentata ne kiel fremda sed kiel '"propra lingvo'"?

Christian Declerck

Eliris nova filmo de François Ozon, L' amant double, kvarstela, farita laŭ libro de Joyce Carol Oates. Mi legis ion pri ĝi en Humo: "Vagina, oog en traan", kaj legeblis franclingva recenzo en la brusela magazino Vos sorties à Bruxelles / Uit in Brussel / Out and about Brussels.

La kritiko tie estas de iu Niels Ruell. Mi vidis jenajn frazojn: "La première minute du film ne s'est pas écoulée que vous avez déjà vu un vagin se transformer en oeil."
N.R. konsideras ĝin amuza kaj provokanta filmo: Ozon se lâche complètement d'un point de vue stylistique et le spectateur est forcé dans le rôle actif d'un voyeur. Dans son film, François Ozon compte sur deux vieilles connaissances pour qu'elles se déshabillent.

Ni scias, ke vivantaj lingvoj evoluas, sed kial plej ofte en malĝusta direkto? Jam de pluraj jaroj oni uzas en la nederlanda, kaj jen do ankaŭ en la franca ekskluzive la vorton '"vagino'. Verŝajne sub la influo de la angla, kiu konstante infektas kaj difektas aliajn lingvojn. Eĉ literatoroj (literaturverkistoj) kaj seksologoj ne plu distingas la diferencon inter vagino kaj vulvo. Vagino havas nenion por fari en erotiko, ĉar ĝin vidas nur la ginekologo. La etimologia vortaro de la franca, Le Robert, diras pri vagin (1680): < latino = vagina (gaine): conduit qui s'étend de l'utérus à la vulve. (La vagino ja estas kanalo aŭ koridoro, la vulvo estas portiko (kaj ia vestiblo); estas du klapo- aŭ svingopordetoj, ia kontraŭblova kluzeto.)

Jen denove poemo de Xu DAORONG (1940-2014) el "Fabloj de Ikso" (Ikso estis la plumnomo de tiu ĉina aŭtoro). Li laboris kiel redaktoro, eseisto kaj tradukisto. Lia eseo "*Kiom da ĉina en Esperanto?*" aperis ĉe UEA en la esearo *Interlingvo inter lingvoj (2015).*

NUR TIGRO	*ALLEEN EEN TIJGER*
Trijaran knabon olda bonz' adoptis	*Een oude bonze adopteerde een driejarig knaapje*
kaj ene de monttemplo strikte voktis.	*en leidde (het) strikt op in een bergtempel.*
Post dekkelkjara izolad' de l' mondo,	*Na meer dan tien jaren afzondering van de wereld,*
malsupren iris ambaŭ de la monto.	*stapten beiden van de berg af.*
La knab' nek kokon nek anason konis,	*Het knaapje kende noch haan noch eend,*
klarigojn tre detalajn tiu donis.	*heel gedetailleerde uitleg gaf deze (monnik).*
Nun preterpasis bela junulino.	*Nu kwam een mooi meisje voorbij.*
"Kio do estas tio?" en fascino	*"Wat is dat?" gefascineerd*
la eta bonzo miris kaj scivolis.	*verwonderde en vroeg de kleine bonze zich af.*
"Tio nomiĝas tigro, hej!", parolis	*"Dat heet 'n tijger, hoor", sprak*
tiu por ke l' budaiĝinta knabo	*deze opdat de boeddha-wordende jongen*
ne havu deziremon per ekfrapo	*door een schok geen verlangen zou hebben*
al ĉi mortema mondo kaj minacis:	*naar deze vergankelijke wereld en bedreigde:*
"ĝi homojn ŝiris, voris kaj eĉ ŝmacis	*"hij verscheurde mensen, verslond ze en smakte zelfs*
ĉe mordfrakas' de ostoj, sen elvomo !"	*bij het verbrijzelen van gebeente, zonder te braken !"*
La bonzet' kapjesis pro l' aksiomo.	*Het bonsje bevestigde met 'n knik het axioma.*
En templon reveninte elĉerpite,	*In de tempel uitgeput teruggekomen,*
demandis lin la olda plenkonfide:	*vroeg de oude hem zelfverzekerd:*
"Kio do plej profunde vin impresas?"	*"Wat dus heeft het diepst indruk op je gemaakt?"*
"Nur tigro ! Ĝin mi ĉiam ne forgesas !"	*"Alleen de tijger! Die vergeet ik nooit!"*

NB. Iuj legantoj verŝajne opinios, ke niaj nederlandaj tradukaĵoj estas tro multnombraj, sed ĉi lastaj espereble utile helpos komencantojn kaj legantojn, kiuj ŝatus pli aktive ekzerciĝi en la lingvo).

PRI LA POEMO

La titolo. Nur tigro

tigro = ?

rabobesto° flava kun vertikalaj malbelaj strioj (PIV). *roofdier*

Jen simplega duvorta anonco, sed kia universo malfermiĝas! Pri kio do tiu dusilaba vorteto 'tigro' pensigas vin?

Unuavide ĝi sugestas teruran forton, aldone°: minacan faŭkon°. *daarbij; muil*

Kion aliflanke la tuta titolo povas sugesti?

Eble temas pri ia disreviĝo°, ĉar estas nenio alia, nenia alia besto? *teleurstelling*

Verso 1. Trijaran knabon olda bonz' adoptis

Kio estas **bonzo**?

Budhana pastro°, lamao°. *priester; lama*

Budhano estas ... adepto de budhismo.

Kio estas '**adopti** infanon'?

Laŭ PIV: alpreni, per oficiala laŭleĝa akto, iun... kiel sian propran filon aŭ filinon.

Ĉu ne jen stranga iniciativo, ke olda bonzo adoptus tiom junan infaneton°? *kleuter*

Vere stranga certe por ni, sed... tiutempe kaj tiulande?

Ekzemple, en Tibeto, estis kutimo, ke el ĉiu familio knabo iris vivi en monaĥejo de la medio°, *omgeving* ĉe maljuna monaĥo. Tie li ricevis instrukciojn° en la instruoj° de la Budho. *onderricht;leer*

Ni povus vidi tion kiel ia adopto. Laŭ nia informo tamen temas pri junuloj inter ses kaj dekdu jaroj.

En la poemo temas pri trijara knabeto kaj pri templo, ne pri monaĥejo.

Verŝajne temas pri kia infano?

Probable forlasita aŭ eble el tre malriĉa familio? (Eble de la bonzo mem? Ŝŝŝt!).

Verso 2. kaj ene de monttemplo strikte voktis.

monto = ?

granda natura amaso de roko kaj tero, kiu altiĝas super la nivelo de la ĉirkaŭanta° grundo je pluraj centoj da metroj (PIV). *nabijgelegen*

Kion sugestas la detalo '**monttemplo**'?

La bonzo kaj la infaneto estas ne nur tute solaj sed krome tute izolitaj, ege malproksimaj° de iaj° aliuloj. *verwijderd; een of ander soort*

vokti = ?

kontroli, supergardi.

Kial la bonzo estas tiom severa, rigora, strikta?

Verŝajne (aŭ prefere): tutcerte, la bonzo esperas, ke la bebo iam iĝos tiom strikta kiom li mem estas.

Kion tio revelas° pri la bonzo? *openbaren*

Ke li ege fieriĝas kaj kontentiĝas pri... sia propra stato kaj ke li esperas iam transdoni tion al la juna infano.

Ĉu ne io alia povus instigi° lin al tia edukado de knabo? *aansporen*

Eble li krome° ĝojas, ke li trovis kompaniulon° por sia tiom izolita vivo. Sed ni ne volas **insinui,** ke lia vivmaniero iom **deprimas** lin. *bovendien* *kompaan*

<u>Versoj 3-4.</u> **Post dekkelkjara izolad' de l' mondo, malsupren iris ambaŭ de la monto.**

Kiomlonga **izolado**?

Inter dekunu kaj deknaŭ jaroj.

Kiel fakte ili sukcesis vivi tiom longe en totala izolado?

Supozeble° oni emas° kredi, ke bonzoj kapablas fari ion ajn ? *vermoedelijk; geneigd zijn*

Kiomaĝaj ili tiam povas esti?

La infano eble estas plimalpli dekkvinjara kaj la olda bonzo verŝajne ege aĝa, maljunega°. *stokoud*

Rimarketo pri la rimado de la versoj:

Ege bela! Oni preskaŭ ŝvebas° al la kulmino° de ĉia rimado. *zweven* *toppunt*

<u>Versoj 5-6.</u> **La knab' nek kokon nek anason konis.**
.... **klarigojn tre detalajn tiu donis.**

Kiajn detalojn ekzemple la bonzo kapablis doni?

Kie ili vivas, kion ili manĝas, kio utilas por la homo…

Kiel eblas, ke la bonzo konas tiujn detalojn?

Jen eble rememorigoj el sia antaŭa vivo, kiam li ne jam vivis sur sia monto.

Kial la bonzo penus° doni tiom da detaloj? *moeite doen*

Tio eble rivelas° lian ĝojon, fieron pri … sia vivosperto°. *openbaart* *levenservaring*

<u>Versoj 7-9.</u> **Nun preterpasis bela junulino.**
"Kio do estas tio?" en fascino
la eta bonzo miris kaj scivolis.

Kial la eta bonzo ne demandas tutsimple: "Kiu estas <u>tiu</u>?"

La surprizo estas verŝajne tiom forta, ke li uzas la neŭtralan formon 'tio', kvazaŭ pro la suprizo li forgesus … ke temas pri persono.

Ĉu fascino povas havi tiom fortan influon?

Kio fakte estas tiu fascino?

estas nerezistebla allogo°, ravo°. *aanlokking, verrukking*
(Kp. ndl. *aan<u>lok</u>kelijk* kaj fr. *être <u>ravi</u>*)

Laŭvortare, fascino estas:

"senigo° je ĉia povo° de forkuro° aŭ kontraŭstaro° per intense fiksita° rigardado°. *beroving; macht* *weglopen; verzetten* *star; aanstaren*

Per kia viro virinoj estas ofte fascinataj?

Inverse, kia virino plej ofte fascinas virojn?

Ĉiu certe havas sian propran opinion tiurilate.

Kaj **vi persone**, kara legant(in)o? Kiuj personoj fascinas vin plej?

(jen momento da silento kaj da profunda introspektado).

<u>Versoj 10-13.</u> **"Tio nomiĝas tigro, hej!", parolis tiu por ke l' budaiĝinta knabo ne havu deziremon per ekfrapo al ĉi mortema mondo kaj minacis:**

hej

Kion povas esprimi tiu **ekkrio**° ? *uitroep*

Tutverŝajne jam **averton**° pri ebla danĝero? *waarschuwing*

Aŭ eble krome: por funde° impresi la memoron de la infano kaj firme° encerbigi, enkapigi, enplanti, gravuri la averton? *grondig* *stevig*

budaiĝinta *een Boeddha geworden zijn*

Li jam atingis la plej altan gradon de saĝo° kaj sciado°, la nirvanon. *wijsheid* *kennis*

Kial tiu knabo estas tia?

Ĉiukaze la celo de la studado de la instruoj estas atingi klarvidadon°. Ĉu la knabo estas jam preta? Ni atendu la sekvon! *verlichting*

(Eble iuj legantoj pensos, ke la infano povus tute ne intenci° budaiĝi, sed tio estus vere tro progresema° en tiaj circonstancoj!) *van plan zijn* *vooruitstrevend*

Ĉu la bonzo intence° favoris tiun evoluon ? *opzettelijk*

Tre verŝajne, eĉ certe. Laŭ ties persona konvinko°, tia influo certe povas esti nur laŭdinda° ago°. *overtuiging* *lovenswaardig; daad*

Por krome° ne paroli pri la ĝenerala emo° ĉe homoj, transdoni al la infanoj tion, kion ili mem aprezas°. *bovendien* *neiging* *waarderen*

<u>Verso 14.</u> **"ĝi homojn ŝiris, voris kaj eĉ ŝmacis**

ŝiri = ?

perforte apartigi partojn de objekto per tirado, ekzemple ŝiri paperon (PIV).

Kion ni imagu per 'homojn ŝiri'?

Oni facile imaĝas en tiu verso teruran beston vorantan sian **predon**°. *prooi*

Pri kiu besto povus ekzemple temi°? *gaan over*

precipe° pri tigro, leono, leopardo° hieno°, pantero, ŝakalo°… *vooral; luipaard* *hyena; jakhals*

vori = ?

krude manĝi, ŝirante per la dentoj, speciale se paroli pri bestoj (PIV).

Kion **ŝmaci** efektive° signifas? *in feite*

fari bruon de suĉado° (PIV). *zuigen*
Kiam iuj emas aŭ ne povas eviti ŝmaci?
Por montri sian plezuron kaj entuziasmon ĉe tre alloga° manĝado aŭ eĉ nur ĉe la ideo al tio. *aantrekkelijk*
(bedaŭrinde ankaŭ en kazo de... malbona dentaro?)
Kian **impreson** povas tia **ŝmacado** doni al eventualaj **ĉeestantoj**°? *aanwezigen*
Kompreneble ĉu bonan ĉu malbonan impreson, tute depende de persona **emo**° aŭ stato. *neiging*
Iakaze° tia ŝmacado povas esprimi ion bonan, nome... **aprezon**° de la manĝado, **aliakaze** ĝi povas male° esprimi. surprizon kaj **dubon**°. *in één geval* *waardering* *integendeel* *twijfel*

ŝiris, voris, ŝmacis
Notindas la fonetika valoro de tiuj tri vortoj. Tiuj vortoj estas klare ***son-imitaj****° (onomatopeoj). Ili klare sugestas la bruojn de tiuj agoj. Tiuj vortoj estas ege* ***esprimivaj****°.* *klanknabootsend* *uitdrukkingsvol*

*Kiu sono estas onomatopea en '****ŝiri****'?*
*La silaboj '****ŝi****' kaj '****ri****' bone sugestas la bruon, kiun tia ago okazigas. Sufiĉas prononci laŭte la vorton por tion aŭdi.*
*Kial ankaŭ '****vori****' bone sugestas sian signifon?*
La unua silabo jam bone malfermas la buŝon por ekmanĝi kaj la sono -o- esprimas klare la deziron de la voranto. (*Kp. france 'dévorer'*)
*Ankaŭ la vorto '****ŝmacis****' fonetike impresas. Kial?*
Eble ne tiom ĉe la legado, sed multe pli ĉe la aŭdado, ĉar fonetike ĝi estas ege esprimplena aŭdigante la koncernajn bruojn.
Kiuj du ***literoj****° plej bone sugestas tion?* *letter*
La unuaj du. Sufiĉas observi speciale la lipojn dum la prononcado de la grupo 'ŝm' por kompreni tion!

Aliaj ekzemploj de onomatopeoj?
zumi*,* ***kokeriko****,* ***knali****,* ***plaŭ!*** *ŝi plonĝis en la akvon!*
Jen efektive° la bruojn de tiuj agoj. *inderdaad*

Verso 15. ĉe mordfrakas' de ostoj, sen elvomo !"
frakasi = ?
perforte kaj brue disrompi, dispecigi (PIV).
Kio estas **mordfrakaso**? (ne'mortfrakaso'!)
frakaso kaŭzita de la... **mordado**°. *bijten*
Kiun ndl. radikon oni povas rekoni en la vorto **frakaso**?
la ndl. *breken/brak*.
Kiel ni reagas ĉe tia frakaso?
Ni tuj ektimas° kiam ni manĝante aŭdas tian teruran bruon. *gealarmeerd zijn*
osto = ?
elemento de la skeleto de vertebruloj°. *gewervelden*

Verso 16. La bonzet' kapjesis pro l' aksiomo.
kapjesi = ?
diri 'jes' per la kapo. (Same: kapnei !).
pro l'aksiomo = ?
kaŭze de aksiomo, aserto°, rigardata kiel evidenta per si mem aŭ ĝenerale akceptata. *bewering*

Versoj 17-18. En templon reveninte elĉerpite, demandis lin la olda plenkonfide:
elĉerpite
ĉerpi *putten, scheppen*; **elĉerpi** *uitputten*
elĉerpite *uitgeput zijnde*
kp. mensa **elĉerpiĝo** *burn out*
Ĉu oni revenas elĉerpita aŭ elĉerpite?
En 'revenas elĉerpite' oni povus kompreni, ke li revenis estante en elĉerpita maniero, kvankam...
Eble pro la rimo?
Kiam oni demandas ion **plenkonfide** ?
Kiam pri la respondo oni estas tute certa.

Versoj 19-20. Kio do plej profunde vin impresas? Nur tigro ! Ĝin mi ĉiam ne forgesas.
Ĉu la demandinto supozeble atendis tian respondon?
La bonzo certe atendis alispecan° respondon! Jam de multaj jaroj en sia templo li faris sian eblon°, por ke la knabo ne havu profanajn° dezirojn, por ke li atingu la klarvidadon. *andersoortig* *zijn best doen* *wereldse*
Kial 'forgesas' kaj ne 'forgesos'?
Eble pro la rimo?
Aŭ eble: 'ĉiam ne' en la senso de 'neniam'?

Amuza kromekzerceto: flue retraduki la donitajn nederlandajn tradukaĵojn !

PLIE PRI IUJ VORTOJ EL LA POEMO
1.Esprimoj pri monto (verso 2)
Z.: **Monto gravediĝis°, muso°** naskiĝis. *zwanger worden; muis*
De berg heeft een muis gebaard.
Z.: **Inter faro kaj rakonto staras meze° granda monto.** *midden*
Het is gemakkelijker gezegd dan gedaan.
Z.: **Promesi orajn montojn.**
Gouden bergen beloven.

2.Esprimoj pri osto (verso 15)
Z.: **Por malfrua gasto restas nur ... osto.**
Voor de laatkomer blijft niets meer over.
Alivorte: Oni atentu, ke oni ne ... malfruiĝu°! *te laat zijn*
Ĉu jen kutimo pri la lasta alveninto?
Hm... Ni ne ĝeneraligu°! *veralgemenen*
Jen alia plendo° pri ia osto: *klacht*

Z.: **Li havis viandon, mi havis nur oston – li havis la ĝuon, mi pagis la kostojn.**

Hij heeft de lusten, ik draag de lasten.

Jen figura esprimo por diri ke la unua? kaj la dua?

La unua prenis aŭ ricevis la bonan parton kaj la dua ricevis nur restaĵon.

Z.: **Ĝi fariĝis° por mi osto en la gorĝo.** *worden*

Het blijft in de keel steken.

Temas pri io, kio estas tre malfacile akceptebla, do **ĝenaĵo° ne eliminebla°**. *hindernis; uitschakelbaar*

Z.: **Jen estas li proprakorpe kun karno° kaj ostoj.** *vlees*

Tie li estas proprapersone, oni povas vidi lin kiel li vere estas.

Jen stranga esprimo: **Esti malsekigita ĝis la ostoj.** Kiel tio eblus?

Pro forta pluvo oni povas **malsekiĝi** tiom, ke oni havas la impreson, ke la pluvo ne nur penetris tra la vestaĵo, sed ankaŭ tra la haŭto° kaj la karno. *huid* Tiam oni estas vere **ĝis la ostoj** malsekigita. Malpli draste: oni estas **malsekega°**. *druipnat*

Li ne faros maljunajn ostojn. =?

Li neniam iĝos maljuna, aĝa. Li frutempe mortos.

Ĝisosta = ? *tot op het bot*

alidir(it)e° ne nur laŭ ekstera *anders gezegd* aspekto sed profunde konvinkita. Ŝerce° *schertsend* dirite: **severe° fidela** al tiu ideo ! *streng*

Persona demando al la leganto: Ĉu vi iam fariĝos **ĝisosta** esperantisto, aŭ nur diletanto?

__3.Jen aksiomoj pri 'kapo'__ (verso 16)

Z.: **Havi iom da vaporo° en la kapo.** *stoom*

Beneveld zijn.

Esti ebrieta°. *een beetje dronken*

Z.: **Kapoj diferencas, kranioj° egalas.** *schedel*

In de dood is iedereen gelijk.

Vivantaj homoj estas malsamaj, post la morto ili aspektas samaj. Alivorte: vivantoj estas apartaj, mortintoj° ne. *de doden*

Z.: **Kiu kapon posedas, kombilon° jam trovos.** *kam*

Voor elk probleem is er een oplossing.

Oni trovas facile necesaĵon.

Z.: **Li ne havas kapon de ministro.**

Li ne estas tre lerta°. *bekwaam*

Z.: **Pro kapo malsaĝa° suferas kruroj.** *onverstandig*

Se oni havas malbonan memoron, oni devas kuri pli ol unufoje.

Z.: **Ĉiu sin direktas, kiel la kap' al li diktas.**

Ĉiu agas laŭ sia propra ideo.

Dirinda kiakaze?

Kiam ĉies° opinioj malsamas. *ieders*

Z.: **Kiom da kapoj, tiom da opinioj**.

Zoveel hoofden, zoveel zinnen.

__4.Li demandis lin__ (verso 18)

Atentu:

demandi = *vragen om te weten, bevragen, ondervragen*

en Eo: transitiva verbo: oni demandas __**iun**__ pri io

same: demandi __**iun**__ kie, kial, kiu, ĉu, pri...

nederlande: dativo: '__(aan) iemand__' (iets vragen om te weten).

Ekzemploj:

Mi **vin** demandos kaj vi sciigu° al mi ! *moet laten weten*

Li demandas min, kie mi estas. *Hij vraagt me waar ik ben.*

Li demandas sin kial. *Hij vraagt zich af waarom.*

Z.: Ne demandu **scienculon**, demandu **spertulon**.

Facile kompreneblas, ke scienculo povas havi ege multe da teoria scio sed ne havi multe da praktika **sperto°**. *ervaring*

Z.: Li demandis **ŝin**, kion ŝi faras tute sola.

peti = *vragen (om te krijgen)*

peti iun doni ion *iemand vragen om iets te geven*

Li petas kvin eurojn de mi *hij vraagt me vijf euro*

Oni petas la permeson demandi ion.

Do:

oni **petas** permeson, helpon, konsilon ktp.

TRADUKEKZERCOJ.

__**Antaŭa.**__

1) La vero ekzistas. Nur mensogoj estas eltrovitaj/elpensitaj/inventitaj.

2) Estas malfacile kredebla, ke iu diras la veron, kiam vi scias, se vi estus en lia situacio, ke li dirus mensogon.

3) La plej grava kion oni povas fari, estas diri la veron. Miakaze tio ne ĝenas, ĉar/pro tio ke, en mia kazo oni tutmaniere ne kredas min serioza.

4) Estas terure por iu, malkovri, ke li dum sia tuta vivo parolis nur la veron.

__**Nova.**__

1) De 'Aziatische tijgers' zijn o.a. de snelgroeiende, agressieve economie van China.

2) De afsluiting van de wereld maakt het hart niet beter.

3) Ervaring is de wijsheid der dwazen. Domme mensen leren er pas iets van, wanneer ze het ondervinden.

4) Lege hoofden hebben domme gedachten.

5) Het mooiste meisje kan niet meer geven dan ze heeft.

6) Wees nooit te vlug om iemand te vertrouwen.

7) Alvorens vol vertrouwen te antwoorden, denk driemaal na.

8) Hij kreeg de bons. Hij werd afgewezen.

E. Van Damme

OVER DE VLIJM EN DE FLINTER

We gebruiken allemaal de woorden vlijmscherp en flinterdun, maar haast niemand staat stil bij de volledige betekenis. We weten enkel dat vlijmen wel scherp zullen zijn en flinters dun, maar hoe ze er uit zien, weet bijna niemand meer.
Echter, noch het woord vlijm, noch het woord flinter is te vinden in de online versie van de Van Dale. We moeten dus verder zoeken.

Vlijm
Gelukkig vinden we in de Beeldbank "*het Geheugen van Nederland*" de betekenis én een foto!
Vlijm. Driehoekig stalen mesje in koperen huis, met daarin een spanveer. Gebruikt voor het openen van aderen ten behoeve van aderlaten van vee en paarden: het mesje wordt achterover gehaald en met een druk op een knop valt het mes naar voren.
Het voorwerp dateert van ergens tussen 1800 en 1900.

Flinter
Voor flinter moeten we in enkele etymologische woordenboeken gaan kijken. Volgens de Nederlandse *etymologiedatabank* is de oorspronkelijke vorm flenter (cfr. flanter in het Fries) en gaat het woord terug tot in 1633. Het betekent: *een afhangende lip of reep, snipper, dun schijfje of splintertje, vooral van steen.*
Deze flinter is verwant met het Engelse flint, u wel bekend van de *Flintstones*. Het woord betekent in het Oudngels (zie etymonline) "een soort steen die bekend staat voor zijn hardheid en voor het afgeven van vonken wanneer men er mee slaat". Een vuursteen dus.
Verder leren we dat het woord teruggaat tot het Proto-Indo-Europees (de oertaal die zich vanuit Indië tot in Europa verspreidde), in de betekenis van "splijten".
Zo, deze twee mysteries zijn bij dezen opgelost! ;)

Lode Van De Velde

Bronnen:
http://www.geheugenvannederland.nl/?/nl/items/FSM01:O-016
http://www.etymologiebank.nl/trefwoord/flenter
http://www.etymonline.com/index.php?search=flint

Ĉu vi scias ke Lode Van De Velde, la aŭtoro de la ĉi-supra teksto ankaŭ literature aktivas? Kaj fruktedone! Li ja sukcesis dufoje gajni premion en freŝdataj belartaj konkursoj, dufoje per poemo. Vi trovas la gajnintajn poemojn ĉ-sube.
Ĉu vi deziras pli de tio? Tiukaze aĉetu lian unuan poemaron 'Epizodoj', trovebla en la eldonejo de la aŭtoro: 'Eldonejo libera' – http://e-libera.weebly.com/
La 3-a loko en Belartaj Konkursoj de UEA de 2017:

NEBULO

Nebulo kaŝas la straton en diafaneco, kiel negligo
kiu kovras virinan korpon kun sufiĉe da neglekto:
la esenco de linioj kaj formoj ankoraŭ videblas
sed la detaloj estas lasitaj al via imagkapablo.

Strietoj de vintra pluvo milde tranĉas la nebulon
kiel larmoj sur la vangoj de nigre vualita vidvino.
La koloroj de la domoj kaj aŭtoj fariĝis fumecaj
kiel gamboj en bruna nilono kaŝanta makulojn.
Mi kviete promenas kun ŝi, brakon en brako,
kiel poemo en poemo.

Instiga premio en konkurso EKRA-2017
(Esperantista Krea Renkontiĝo "Abritus" - Bulgario):

LUKTO

Vortoj verŝiĝas daŭre
en miajn okulojn kaj orelojn

alvenas ĉe la vortoj
kiuj jam nestas en la cerbo,

ili absorbiĝas aŭ kolizias,
estingiĝas, puŝas, knedas,

promesas, dronas, nutras,
murdas aŭ mutiĝas,

vortoj en tekstoj kaj konversacioj,
vortoj kiuj luktas same kiel mi,

en mondo de lingvo
por pluvivi kaj havi signifon.

LITERATURA KONKURSO

Podlaĥia Libraro je la nomo de Łukasz Górnicki
Bjalistoka Esperanto-Societo
anoncas
la 7-an eldonon de la literatura konkurso: "„Esperanto ligas homojn" por rakonto "Esperanto – mia kolora mondo"

REGULARO DE LA KONKURSO

I. Celoj de la konkurso

1. Disvastigado de la ideo de Esperanto kaj de la lingvo kreita de bjalistokano, Ludoviko Lazaro Zamenhof, kiel universala, supernacia rimedo de interhoma komunikado,
2. Inspirado al legado,
3. Kreado de ŝanco al malkaŝo kaj profundigo de literaturaj talentoj ĉe gejunuloj kaj plenkreskuloj dum la verkado de literaturaj tekstoj,
4. Provo de pritakso de la mondo, kiu ĉirkaŭas nin.

II. Partoprenantoj:

Personoj, kiuj aĝas 15 jarojn aŭ pli.

III. Kunorganizantoj:

Podlaĥia Libraro je la nomo de Łukasz Górnicki
Bjalistoka Esperanto-Societo nomataj komune en la regularo: **"**Organizantoj".

IV. Kondiĉoj por la konkursaĵoj:

1. La roponita originala verko devas esti verkita memstare, laŭ propraj ideoj.
Estas mallaŭdinda kaj povas havi leĝajn konsekvencojn kontraŭleĝa uzado de
fragmentoj de fremdaj verkoj kaj ilia prezentado kiel propraj.
2. La pLa verkoj ne povas estis frue publikigitaj.
3. La konkursaj verkoj povas esti prezentataj en la pola lingvo aŭ en Esperanto. Eksterlandaj aŭtoroj akceptos la fakton, ke iliaj verkoj prezentataj en Esperanto estos tradukitaj en la polan fare de la Organizantoj de la konkurso. Dezirindaj aŭtoraj tradukoj.
4. La enhavo de la verko devas esti ne pli granda ol 3 paĝoj, ĉiu po maksimume 1800 signoj.
5. La verkon oni devas prezenti en la skriba (papera) formo kaj sur la CD-disko en la aparta koverto, sur kiu estos la pseŭdonomo de la aŭtoro. Ene de ĝi devas troviĝi aparta fermita koverto kun la antaŭnomo kaj familia nomo, la adreso de la aŭtoro kaj lia / ŝia deklaro:

"Mi deklaras, ke la prezentita konkursaĵo estis verkita de mi mem laŭ mia ideo kaj farante ĝin mi ne rompis ies aŭtorajn rajtojn".

(dato) (legebla subskribo kaj adreso)

La konkursaĵoj senditaj en granda koverto, interne de kiu estu alia fermita koverto kun la aŭtoraj datumoj kaj la deklaro, aŭtomate fariĝas propraĵo de la organizantoj kaj ili povas esti uzitaj en prezentaĵoj kaj eldonaĵoj disvastigantaj Esperanton kaj Bjalistokon. La sendaĵo de la verko por la konkurso kaj akceptado de la konkursa regularo aŭtomate kaŭzas transdonon de aŭtoraj rajtoj pri havaĵo kaj pri la ekzemplero de la verko sendita al Organizantoj.

V. Pritakso de verkoj

La verkoj estos pritaksitaj de antaŭe establita de la organizantoj ĵurio, kreita el personoj delegitaj fare de Organizantoj.

VI. Premioj

La organizantoj antaŭvidas unu **Ĉefan Premion** por la plej interesa verko. Ĝi estos publikigita en medioj. Aldone aŭtoroj de la 10 plej interesaj verkoj ricevos aĵajn premiojn, kaj iliaj verkoj estos publikigitaj en **"**Bjalistokaj kajeroj n-ro 7" dulingve: pole kaj esperante. La verkoj premiitaj estos prezentataj dum la la 18. Bjalistokaj Zamenhof-Tagoj, sur la ttt.paĝo de Bjalistoka E-Societo kaj la plej bela verko aldone en la reta versio de Gazeta Wyborcza kaj sur la ttt-paĝo de la Podlaĥia Libraro.

VII. Sendado de verkoj

La konkursaĵojn vi povas liveri ĝis la 31-an de oktobro 2017 persone en la Zamenhof-Centro ĉe la strato Warszawska 19 – "Esperanto-Libraro" 13.00-17.00 h aŭ sendi en firme fermita koverto al la adreso:

Białostockie Towarzystwo Esperantystów -15-001 Bialystok 1 - Poŝta kesto 67 - Polska / Pollando
kun la alskribo konkurso **"**Esperanto ligas homojn"
rekta kontakto kun la organizantoj:
retpoŝta adreso: f14kp@ksiaznicapodlaska.pl - kontakta telefonnumero: +48.791 856 034

Anonco de la rezultoj de la konkurso kaj enmanigo de la premioj okazos la 15-an de decembro 2017 dum la 18-aj Bjalistokaj Zamenhof-Tagoj.

Przemysław Wierzbowski
BES-prezidanto

Jolanta Gadek
direktoro de la Podlaĥia Libraro

DOOR SIBERIË MET ESPERANTO

Hierna brengen twee Esperantisten verslag uit van een toch wel ongewone reis. Zoals één van hen schrijft: Zonder Esperanto zou je zo'n reis nooit op zo'n intense manier kunnen maken. Lees en geniet mee.

In volle euforie tijdens de Baltische Esperantodagen in de zomer van 2016 kwam de Russische Svetlana vertellen over de reis die Russische esperantisten zouden organiseren in juli 2017: met de Trans-Ssiberische naar het Congres in Seoeul. Vermits ik al enkele jaren avondlesgewijs pootjebaad in de Russische taal en cultuur, was de knoop doorgehakt nog voor hij zich echt kon vormen, meegaan!

En zo vertrokken Willem Rasschaert en ik op 6 juli naar Moskou, kort nadien kwam ook de rest van de groep daar aan: enkele tientallen esperantisten uit verschillende landen onder wie nog drie uit België (Kiki, Vladimir en Ite). Gedurende enkele dagen werden we in Moskou rondgeleid door zeer ervaren Esperantogidsen. Voor mij was alles nieuw en prachtig.

Daarna begon De Treinreis. Vier dagen tot Irkoetsk: geweldige landschappen, bergen, grote rivieren (de Wolga was voorbij voor ik er erg in had), korte tussenstops in steden met tot de verbeelding sprekende namen, heer-

lijk eten, veel Esperanto en een beetje Russisch gesproken. Ik krijg het niet aan iedereen even gemakkelijk uitgelegd, maar ik heb me geen seconde verveeld.

Bij Irkoetsk hebben we enkele dagen (een deeltje van) de omgeving van het Bajkalmeer verkend: het met voorsprong grootste meer ter wereld is echt wel indrukwekkend. Poetin en wij zwommen dus in hetzelfde water.

De tweede helft van De Treinreis verliep even voorspoedig, daar was zelfs een heuse douche-cabine aanwezig. Immense landschappen bleven voorbij rollen tot we met de Amoer de laatste grote rivier overstaken en Vladivostok in zicht kwam. In deze havenstad aan de Japanse Zee (deel van de Stille of Grote Oceaan) werden we opgewacht door plaatselijke esperantisten, die ons enkele dagen rondgeleid hebben. Als afscheid was er een etentje langs de romantische zeedijk.

Zonder Esperanto zou je een dergelijke reis nooit op een zo intense manier kunnen maken (zeker als je geen Russisch kent): de Internationale Taal is echt wel een uniek middel tot menselijk contact. De onnavolgbare wijze waarop Tatjana deze reis heeft voorbereid en begeleid, was essentieel voor het succes. De meer dan 9000 km lange treinreis heeft een onuitwisbare indruk nagelaten van de grootheid van Rusland.

De anderen zijn dan doorgevlogen naar het Congres in Seoel. Ikzelf heb die week nog in Vladivostok doorgebracht, Rusland geademd en ben dan toch maar in zee gesprongen - het pootjebaden voorbij.

Op 31 juli vloog ik terug naar Moskou, waar ik samen met de uit Seoel komende andere Belgen het vliegtuig terug naar Zaventem nam.

Patrick Haerick

ESPERANTO-KARAVAAN DOOR SIBERIË NAAR SEOEL

Het 102de Universeel Congres van Esperanto vond deze zomer plaats in Seoel (Zuid-Korea). Vandaar het idee van de Russische esperantiste Tatjana Loskutova om een Esperanto-karavaan per trein te organiseren van Sint-Petersburg via Moskou tot Vladivostok: afstand 9600 km! Tatjana was hiermee niet aan haar proefstuk toe: ze had in het verleden al erg succesvolle karavanen door Rusland georganiseerd naar congressen in Japan en in Mongolië.

38 mensen namen deel aan de karavaan dit jaar, vooral Zwitsers en Fransen. Ook vijf Vlaamse esperantisten waagden zich aan de tocht met de Trans-Siberische trein door heel Rusland van west naar oost. Tatjana had door haar goede contacten met de Russische spoorwegen voor de esperantisten twee wagons te pakken gekregen van betere kwaliteit dan de oude DDR-wagons waarin de overige reizigers sliepen. Enkele West-Europese toeristen dachten dan ook dat we in eerste klas reisden.

Het eerste deel van de treinreis ging van Moskou tot Irkoetsk, een stad gelegen in de nabijheid van het prachtige Baikalmeer. Dit meer is het diepste ter wereld en zo groot als heel België!

We reisden vier dagen en hadden alle tijd van de wereld om te rusten en te kletsen in de coupé of in het restaurant, al dan niet vergezeld van een glas wodka. De contacten met het Russische treinpersoneel waren aangenaam en vriendschappelijk. Ze zorgden goed voor hun reizigers. De belangrijkste sport tijdens de reis was om bij elke stop die de trein maakte, eerst en vooral op tijd terug in de trein te geraken, maar ondertussen ook een vluchtige blik te werpen op het station, verder in de kiosk op het perron snel wat proviand in te slaan die goedkoper was dan het eten in het treinrestaurant, en last but not least telkens een trofee proberen te bemachtigen. Het ging dan om het kopen van een magneet van het stadje, die bij de thuiskomst als souvenir zijn plaats kon vinden op de koelkast.

Aan het Baikalmeer waar we drie dagen halt hielden, hebben we o.a. een hele Boerjatische dag gehad. De Boerjatische republiek is een autonome republiek in Rusland waar de Boerjatische (Mongoolse) bevolking een minderheid vormt. We brachten een bezoek aan een boeddhistisch klooster, datsan genoemd, maar gingen ook met de Boerjaten baden in hun warmwaterbaden.

In het tweede deel van onze treinreis zaten we slechts drie dagen op de trein. Heel snel werden we gewoon aan de enorme afstanden in Rusland en het vertrouwde geluid van de wielen op de sporen. Aangezien alle sta tions op de Trans-Siberische spoorlijn de Moskou-tijd gebruiken, waren we wel meer dan eens ons tijdsbesef kwijt. Het tijdsverschil tussen Moskou en Vladivostok bedraagt 7 uur.

Ook het weer had alle soorten varianten voor ons in petto: van hitte over onweders en storm tot mist en regen. Soms kregen we een cocktail van dit alles op één dag geserveerd.

In Krasnojarsk, de hoofdstad van Oost-Siberië, werden we op het perron enthousiast verwelkomd door de hele Esperanto-groep van de stad. Er verscheen zelfs in de plaatstelijke krant een heel artikel over ons bezoek met foto's van de groep.

Op de eindbestemming in Vladivostok, een havenstad aan de Japanse Zee, had de plaatselijke Esperanto-groep ontzettend zijn best gedaan om ons goed te onthalen met o.a. een concert van een Oekraïens koor en een bezoek aan het Oceanarium, een splinternieuw museum gebouwd als een gigantisch aquarium met flora en fauna, met vissen en schelpen uit de oceanen, vooral de Stille Oceaan.

Na een afscheidsfeestje de laatste avond dat in sfeer niet moest onderdoen voor de sfeer aan de Zuid-Europese costa's, hebben we met spijt in het hart afscheid genomen van Rusland en zijn we voor dag en dauw naar de luchthaven van Vladivostok gereden om naar Seoel te vliegen.

Na aankomst in Zuid-Korea viel ons meteen op dat Seoel een heel grote stad is. Ze telt ruim 10 miljoen inwoners, de hele Belgische bevolking dus. Het grootste verschil met Rusland is dat alles functioneert in Korea: met het grootste gemak konden we onze metrotickets in de automaat kopen met geld dat we niet kennen en aanwijzingen in een alfabet dat we niet kunnen lezen.

Korea is een mix van oude tradities en moderne technologische snufjes. De mensen zijn open in het contact en zeer vriendelijk en behulpzaam op straat en in het openbaar vervoer alhoewel ze zelden Engels kennen. Overal zijn er gratis en propere toiletten zodat we ons daarover ook al geen zorgen hoefden te maken. Het eten is niet altijd zo lekker, maar als het gevecht met de stokjes niet

lukt, krijg je met de glimlach een vork aangeboden.
Aan het congres namen officieel 1173 esperantisten deel uit 61 landen. Het congresgebouw maakte deel uit van HUFS, de universiteit voor vreemde talen, en was met zijn infrastructuur uitermate geschikt voor onze activiteiten. Bovendien ligt de universiteit samen met de hotels in een levendige buurt vol kleine winkels en eetgelegenheden. Het congres was goed georganiseerd, d.w.z. efficiënt en klantvriendelijk, wat de deelnemers uitermate apprecieerden.
Tijdens de opening regende het pijpenstelen zodat iedereen totaal doorweekt aan zijn congresweek begon. Naast alle traditionele programma-onderdelen was er een lezing van Jo Haazen over de beiaard en werkte ik tijdens de kleriga lundo met mijn publiek aan de interculturele relaties tussen Oost en West. In de belartaj konkursoj heeft Lode Van de Velde in de branche poëzie de derde prijs behaald met “Nebulo” (zie verder in dit nummer).
Ondanks onze drukke congresactiviteiten maakten we tijd om de vele mooie paleizen en tuinen in de stad te bezoeken. Daarnaast reden we ook tot aan de grens met Noord-Korea en bezochten we daar de gedemilitariseerde zone, een plaats die dezer dagen een speciale betekenis heeft door de constante raketdreigingen vanuit dat land.
Wat me in dit verband bijzonder heeft geraakt, is de activiteit van dr. So Gilsu. Niet alleen gaf hij tijdens het congres opmerkelijke lezingen over de geschiedenis van Korea, maar hij organiseerde ook een “Internacia Pontkunveno por la Unuiĝo de la Korea Duoninsulo” (internationale brugbijeenkomst voor de eenmaking van het Koreaanse schiereiland) in het parlement. Veertien esperantisten-vertegenwoordigers van de hele wereld hielden er een podiumdiscussie onder zijn leiding over de hereniging van Korea. Deze discussie werd bijgewoond door een aantal Zuid-Koreaanse parlementsleden en door een grote groep congresdeelnemers. Als men weet dat enerzijds de deling van Korea al bijna 70 jaar een zeer groot trauma is voor de bevolking in Noord en Zuid, en dat anderzijds Esperanto staat voor vrede en begrip tussen de volkeren, dan kon deze activiteit tellen als ontroerend gebaar en symbolische bijdrage van de congresgangers aan de oplossing van dit grote en zeer actuele politieke probleem. De bijeenkomst was uitstekend voorbereid door dr. So Gilsu met allerlei vragen over de aspecten van een mogelijke hereniging van de beide Korea’s. Hier kreeg het esperantist-zijn een reële betekenis voor mij en ik was erg blij meegereisd te zijn naar het parlement (nvdr: meer info over deze Pontkunveno in het volgende nummer).
Op het einde van het congres maakten we weer met veel spijt onze koffers en verlieten een land dat we hadden mogen ontdekken dankzij Esperanto en waarheen we meteen zouden willen terugkeren als we de kans kregen. We hadden in Seoel onze bekenden teruggezien en ook vele nieuwe mensen, vooral uit Zuid-Korea, Japan en China, leren kennen. Met hen hebben we heel interessante gesprekken gevoerd en vriendschap gesloten.

Kristin Tytgat
augustus 2017

Muziek in Friesland: hoe muziek de taal een duwtje kan geven

In het kader van een radioprogramma rond taal en muziek op de Antwerpse stadszender Radio Centraal had ik een interview met Beart Oosterhaven, Fries musicoloog verbonden aan de Fryske Akademy, over taal en muziek in Friesland. Voor het radioprogramma moest ik nogal veel wegknippen uit het interview wegens tijdsgebrek. Maar het was te interessant om verloren te laten gaan. Dus bij deze verschijnt hier de integrale uitgeschreven versie, voor de Horizontaallezer, die zich ongetwijfeld ook wel zal interesseren in deze materie. Van het radioprogramma komt er trouwens in de komende maanden nog een editie over Esperanto!

Het eerste deel van dit interview verscheen in het vorige nummer, hierna het vervolg

K.D.L.: Over de muziek dan, ik heb toch de indruk dat er heel wat geschreven en gezongen wordt in het Fries. Wanneer is dat begonnen? Je ziet vaak bij taalbewegingen een soort renaissance op gang komen midden negentiende eeuw. Was dat met Fries ook zo?

B.O.: Ja, dat hebben we ook gehad in de negentiende eeuw, maar er werd al in Fries gezongen en muziek gemaakt al sinds de achtste eeuw. Er was toen een bard hier, Detlev;, die zong in het Fries en bezong de daden van de Friese koningen van toen. Dan is er een hele periode dat er veel muziek in Friesland toekomt, maar waarvan we niet echt weten of dit origineel Fries is. Friesland heeft altijd een heel open economie gehad, we leven aan het water, en we produceren al lang veel zuivelproducten. Er was toen overproductie, dus dat werd grotendeels uitgevoerd naar Schotland en Engeland met schepen. Veel zeelieden kwamen daarvandaan terug met wijsjes en melodieën, die ze daar wellicht hebben hadden opgepikt in de havens. Dat is er altijd wel geweest, die interactie. Dan zie je in de zeventiende eeuw iemand als Jacques Vredeman, in de hogere burgerij. In die tijd was Leeuwarden al een heel bloeiende stad, en de burgerij wilde ook muziek maken en trok daarvoor deskundigen en muzikanten aan. Vredeman componeerde ook op Friese teksten. Er worden dan ook Friese toneelstukken geschreven. En er is de grootste Friese dichter uit die renaissanceperiode, Gysbert Japicx;, die heeft een heel groot oeuvre opgebouwd en geeft bij veel van zijn teksten ook de wijs aan om ze te zingen. Hij stelde zeg maar een top honderd van de zeventiende eeuw samen. Dan zie je een periode dat het even wat inzakt, en dan heb je de tijd van de romantiek in de negentiende eeuw. Een terugkoppeling naar de eigen identiteit, en naar de natuur, de herders en dergelijke. Dan zie je de drie broers Halbersma, een daarvan, Eeltje, studeert voor medicus in Heidelberg en Leiden en brengt van daaruit studentenliederen mee waar de broers mee aan de slag gaan. Zo wordt er weer een heel oeuvre van liederen gemaakt, gepubliceerd in een liedboek in 1879 met allemaal Friese tekst. Dan heb je in een keer een bloeiende cultuur van allemaal Friese zangkoren. Vanaf dan gaat het continu door met de grote productie van vele liedboeken, er wordt erg veel gezongen in Friesland. Dat zet zich door in de Tweede Wereldoorlog, wanneer het eigenlijk door de bezetters wordt onderdrukt. Er verschijnt een liedbundel, Fryslân Sjongt, verkocht op tienduizenden exemplaren, met allerlei liederen die zonder dat de Duitsers het eigenlijk in de gaten hadden appelleren aan de Friese identiteit en kracht. Na de oorlog heb je dan de popmuziek die opkomt, met de eerste Friese beat-liedjes, de folkmuziek bloeit, en de hele ontwikkeling loopt parallel met de internationale tendensen. Alleen dan natuurlijk op kleinere schaal. Er was een punkbeweging, progressieve rock en zo, allemaal in de eigen taal.

K.D.L.: Ik heb de voorbije weken zelf veel geluisterd naar de Friese radio. De muziekscene lijkt me wel heel bloeiend daar.

B.O.: Ja. In 2005 heb ik nog een boek gepubliceerd over Friese folk en popliedteksten. Tien jaar later in 2014, toen ik 25 jaar schrijver over lichte muziek was, wilde ik nog eens een stand van zaken opmaken. Ik kwam toen uit op een "winst" van achttien nieuwe groepen. Er houden er veel op, maar er komen er ook meer bij, en dat gaf dus achttien extra groepen en artiesten die optreden, cd's maken enzovoort. Er is een groei en je ziet steeds opnieuw jongeren die Fries gebruiken. Ze beginnen meestal in Engels, en dan zien ze dat er ook een hele Friestalige scene is en willen ze daar bij horen. In alle genres heb je zo wel voorbeelden. Behalve in dancemuziek eigenlijk, daar heb je weinig vocale dingen, dus ook weinig Friestalig, maar verder is alles wel vertegenwoordigd.

K.D.L.: Radio en televisie zullen daar wel een belangrijke rol in spelen?

B.O.: Omrop Fryslân heeft daar een heel belangrijke rol in gespeeld. Eind jaren tachtig was er de opkomst van de Friese popmuziek, dat was de tijd dat Omrop Fryslân sterk groeide en veel meer zendtijd kreeg en ook steeds meer Friestalige muziek uitzond. In de jaren negentig kwam er een televisiepoot bij, met videoclips en dergelijke, waar ze jongere kijkers mee bereikten. Programma's op de jeugd toegesneden. Er is niets beters dan een goed mediabedrijf om bekendheid te geven aan eigen taal en muziek natuurlijk. Ieder jaar is er een Friese top honderd op het eind van het jaar, er is een dagelijks programma van Gurbe Douwstra, we hebben zelfs eens een Friese top duizend gehad een hele week lang. Er zijn allemaal initiatieven geweest om het Fries zo goed mogelijk te laten horen. Alleen is er op dit moment wat een discussie, want de Friese zangeres Anneke Douma klaagde er over dat er weer steeds minder Fries op de regionale omroep te horen is, en ze kreeg bijval van enkele redacteuren van Omrop Fryslân zelf en dat is een rel geworden, want die redacteuren zijn disciplinair aangepakt door de leiding van de omroep. Ik heb er zelf een redelijk stuk over gepubliceerd op m'n internettijdschrift. Je ziet dus toch nog steeds de discussie. Vooral in leidinggevende functies worden steeds vaker mensen benoemd die geen Friese achtergrond hebben, die de taal bijna niet beheersen en toch in bepaalde culturele organisaties het voor het zeggen krijgen. Zij willen Omrop Fryslân meer in de markt zetten bij de jongeren en zeggen dat als je te veel Fries programmeert, je je van die doelgroep vervreemdt. Goed, dat zijn van die ontwikkelingen die een beetje tegen de Friese muziek in werken. Wat er allemaal van komt, dat is in ieder geval een behoorlijke rel aan het worden. De mensen die pro Friese muziek zijn, roeren zich geweldig op dit moment. Ik ben heel benieuwd hoe dat afloopt. De vorige hoofdredacteur was ontzettend pro-Fries en liet steeds meer Friese muziek programmeren, de huidige breekt dat weer af. Dan krijg je natuurlijk een tegenbeweging.

K.D.L.: We kunnen het eens over het toekomstperspectief hebben: hoe staat het met het doorgeven van de taal aan de volgende generaties? U had het al over de jongeren, hoe staan zij algemeen tegenover de taal?

B.O.: Daar moet je een genuanceerd antwoord op geven. Zolang er ouders zijn die hun kinderen in Fries opvoeden, overleeft de taal weer een generatie. Er zijn nog steeds veel ouders die dat doen, maar op een gegeven moment komen die kinderen in de grote maatschappij en moet er werk gezocht worden. Dan worden vaak andere eisen gesteld. Dan heb je mensen die minder vaak Fries gaan gebruiken, er ontstaat een soort van braindrain, jeugd gaat werk zoeken in andere provincies, vooral dan de Randstad in Holland. Aan de andere kant heb je wel een beweging van heel bewuste Friese jongeren die hier willen blijven. Je hebt dan zo'n muziekgroep als De Hûnekop, een soort van boerenrock, die waanzinnig populair is. Overal waar ze spelen zijn zalen uitverkocht met een jong publiek dat zich identificeert met de wat rebelse boerenrock van de groep. Een hele generatie vindt daar aansluiting bij en wordt zo weer in de Friese cultuur getrokken. Dat zijn positieve bewegingen, die niemand had verwacht, maar plots zijn die daar. Je hebt dus wel wat tegenstrijdige evoluties, enerzijds jongeren die wegtrekken en anderzijds jongeren die zich toch weer meer identificeren met het Fries. Het gaat dus verschillende kanten uit.

K.D.L.: Ik heb inderdaad beelden gezien van het Aaipopfestival waar véél jongeren aanwezig zijn.

B.O.: Aaipop is een typisch voorbeeld van een festival waar je heel veel jongeren ziet, echt jonge jongeren in de puberteit ook, want het is vaak het eerste festival

waar ze heen mogen. Zij doen daar heel wat ideeën op, zien een heleboel Friese acts, nu al voor het dertigste jaar op rij. Als je jongeren vraagt waarom ze in het Fries geïnteresseerd zijn geraakt en er mee bezig zijn, antwoorden ze vaak: toen ik op Aaipop ben geweest. Er zijn naast Aaipop ook andere festivals, rond folk en zo, en er is ook Liet, een soort van Eurovisiesongfestival voor het Friese lied. Daar ben ik zeven jaar lang voorzitter van de vakjury voor geweest. Ik heb heel die hele ontwikkeling doorgemaakt en op een gegeven moment zijn we met een internationale editie begonnen (Liet International). Dat heeft een geweldige vlucht genomen en de laatste editie was bijvoorbeeld in een hagelnieuwe concertzaal in Leeuwarden en die was volledig uitverkocht. Over de toekomst hoeven we dus niet somber te zijn, er wordt voortdurend nieuw materiaal van hoge kwaliteit geleverd.

K.D.L.: Tot slot, hoe zit het op het internationale vlak? Hier in Vlaanderen komen we bijvoorbeeld bijna nooit met Friese taal of muziek in contact. Zeventien jaar geleden ondertussen was er wel dat fameuze geval van Twarres, dat met Wêr bisto op de nummer één in de hitparades stond. Als het hier op de radio komt, zullen de meesten het spontaan kunnen meezingen, deels toch, al verstaan ze het niet allemaal. Dat is dan ook de enige keer bij mijn weten dat Friese muziek op onze radio is gekomen.

B.O.: Ja, inderdaad. Eind jaren negentig had je de groep De Kast, die eerst als Engelstalige coverband was begonnen. Ze moesten dan de soundtrack van de Friese film De Gouden Swipe verzorgen. De titelsong van die film, In Nije Dei, werd een doorslaand succes en toen is De Kast populair geworden met Friese liedjes in de Nederlandse top 40. In Nije Dei was tot op nummer vier geraakt, wat een geweldige doorbraak voor de Friese muziek was. Drie jaar later kwam dan Twarres dat het zelfs tot op nummer één schopte. Dat creëerde even een bloeitijd, maar er zijn nadien geen Friese groepen of artiesten meer geweest die nationaal doorbraken. Behalve dan Nynke Laverman;, die zit meer in het theater, zij trekt door heel Nederland. Het is wel aanwezig, alleen wordt het niet echt opgemerkt. Je hebt ook iemand als Piter Wilkens, een van de bekendste Friese troubadours, die veel succes heeft gehad in Zweden. Die Friese taal wordt wel gehoord in het buitenland. Ook Reboelje, een van de beste Friese bands die we ooit gehad hebben, heeft veel tournees gemaakt in bijvoorbeeld Frankrijk en Polen of voor de BBC in Londen gespeeld. Het bestaat, maar het wordt niet door de grote massa opgemerkt. Het speelt zich vaak in het zijcircuit af. Wêr bisto van Twarres is eigenlijk een poplied, zoals

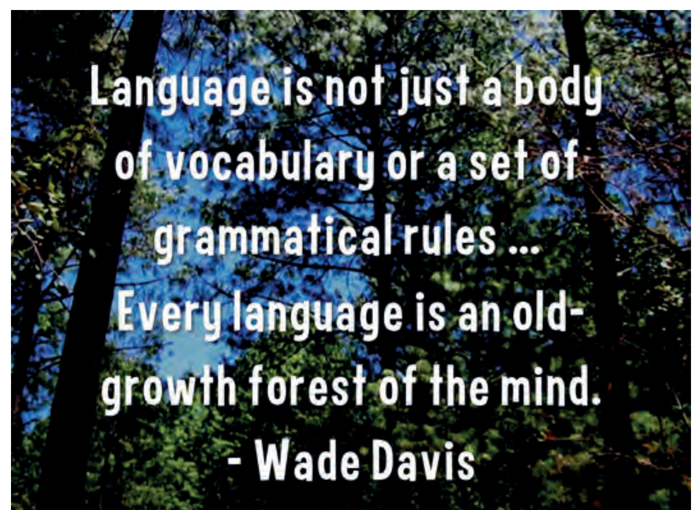

je in het verleden wel eens bijvoorbeeld een poplied in het Filippijns hebt gehad dat een grote hit werd, omdat het een mooie melodie was en een mooie videoclip. Er kunnen meerdere factoren meespelen waarom een lied bekend wordt. Maar de kwaliteit is er zeker.

K.D.L.: Zeker. Voilà, dit is een uitgebreid interview geworden, waarvoor dank.

P.S.: Dit is de neergeschreven, volledige versie van het ingekorte interview voor het radioprogramma Babelonië op Radio Centraal, een programma rond muziek in de vele talen in de wereld. Tweewekelijks op maandagmiddag te beluisteren via de streaming, op de website *radiocentraal.be*. Je kunt ook een en ander volgen op de Facebookpagina van het programma, met dezelfde naam Babelonië.

Kevin De Laet

MOOI EINDWERK OVER ESPERANTO

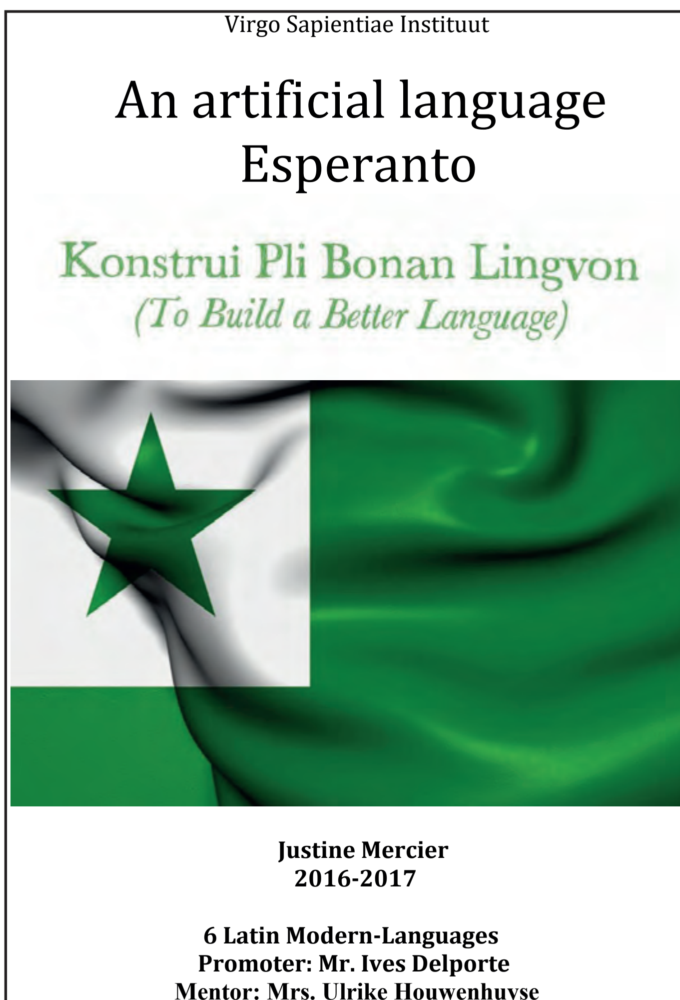
Het vraagt enige moed en persoonlijkheid voor een leerling(e) van een middelbare school om Esperanto, door velen meewarig bekeken, als onderwerp voor een eindwerk te nemen. Justine Mercier, zesde jaar Latijn-Moderne talen in het Virgo Sapientiae Instituut te Maldegem, heeft het aangedurfd. Ze hoeft geen spijt te hebben van haar keuze, want de jury oordeelde dat ze 89% van de punten verdiende… Het eindwerk bevindt zich intussen in de digitale collectie van Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience en men kan het downloaden vanuit de anet-cataloog.

Al noemt Justine Esperanto een halfvergeten taal, dit is immers de perceptie die niet-esperantisten ervan hebben, toch wilde zij zich een idee vormen van dat raadselachtige fenomeen, en van zijn potenties als internationale neutrale hulptaal.

Wat mij wel bevalt in haar werk is dat het als zelfstandig beredeneerd overkomt, tevens met een brede kijk op de tot heden onopgeloste taalproblematiek waarmee onze wereld worstelt. Justine peilt steeds naar de grond van de zaak. Er werd gebruikgemaakt van een behoorlijk ruime, vooral Engelstalige, bibliografie. Het werk is in ’t algemeen helder en bevattelijk geschreven. Per uitzondering is bijvoorbeeld wat staat in ’t laatste paragraafje blz. 30, nogal verward geciteerd.

Justine gaat er terecht van uit dat iemand die iets wil betekenen en presteren in deze maatschappij, beperkt zal blijven in zijn/haar mogelijkheden indien hij/zij enkel de eigen moedertaal kent. Uit eigen ondervinding weet zij evenwel dat de studie van vreemde talen geen sinecure is. Zij heeft begrip voor de motivatie van de scheppers van kunstmatige talen om te proberen het probleem van de internationale communicatie op te lossen door middel van een hulptaal met een praktische woordenschat en een uiterst regelmatige structuur, met liever géén dan wél uitzonderingen.

Maar dan komt de maatschappij zoals ze is georganiseerd op nationaal en internationaal vlak, roet in het eten gooien. Hoe wenselijk het ook zou zijn dat allen een en dezelfde tweede taal zouden leren, de vervloeking van de toren van Babel is ononderbroken blijven doorwerken. Het individueel en groepsegoïsme verhindert dat men het eens wordt over de keuze van een voor allen gemeenschappelijke taal. Zelfs die talen met het grootste aantal sprekers, ondersteund door machtige economieën, kunnen onmogelijk als enige hulptaal aan de wereld opgelegd worden.

Heden ten dage is de mens voortdurend ondergedompeld in een maalstroom van vreemde talen op de media, niet alleen gesproken, maar ook gezongen en begeleid door spektakel. Muziek dringt diep op ons in, verdooft ons, maar confronteert ons ook met vreemde talen. Idem dito voor de sociale media waaraan veel jonge en minder jonge mensen een zee van tijd besteden. Er zijn negatieve aspecten daaraan verbonden, maar de sociale media bevorderen ook talenkennis, taalgebruik en –bewustzijn.

In de huidige maatschappelijke context is de verspreiding van een “nieuwe” taal erg problematisch. Toen Zamenhof zijn taal creëerde, was het bestaan van radiogolven nog maar pas vastgesteld door James Maxwell.

Onze huidige bedwelmende media- en muziekwereld was er toen nog niet. Ik ga nu voorbij aan de mooie samenvatting die Justine gemaakt heeft van de geschiedenis van het Esperanto, van de uitzonderlijke rol van Zamenhof, en van de kenmerken van de taal zelf, zaken die wij esperantisten verondersteld worden behoorlijk te kennen. Het is niet te verwonderen dat Justine, die Latijn gestudeerd heeft, beaamt dat Esperanto gemakkelijk is, grammaticaal en structureel logisch… en veel vlotter te leren dan Engels.

Justine probeerde zich ook een beeld te vormen van het aantal Esperantosprekers en van de verspreiding ervan in de wereld. Ik noteerde dat het prof. Sidney S. Culbert van de Universiteit van Washington was (dat wist ik ook niet), die het aantal Esperantosprekers in de wereld op twee miljoen schat, dit aan de hand van een wereldreis en een uitgebreid onderzoek. Er wordt vastgesteld dat Esperanto tot nog toe gefaald heeft als reële internationale taal, maar wel geslaagd is als bruikbaar communicatiemiddel. Dit laatste blijkt uit vele zaken, zoals de 10 000 gepubliceerde boeken en de jaarlijkse Wereldcongressen Esperanto. In Vlaanderen vormt de recente aandacht van minister Crevits voor de pedagogische waarde van het Esperanto een hoopvol teken.

Justine vroeg zich ook af of het misschien nodig is een andere, een “betere” kunstmatige taal dan Esperanto aan te nemen. Zij kwam tot het besluit dat dit overbodig is aangezien Esperanto intussen alle andere kunstmatige talen ver achter zich gelaten heeft in werkelijk gebruik en aangezien het, in zijn zuiverste vorm, een moeilijk te overtreffen volmaaktheid van structuur vertoont.

Indien het Esperanto in toenemende mate zou degenereren door het behoud van traditionele en nieuwe idiomatische vormen, verkleinen zijn kansen voor een mogelijke uiteindelijke aanvaarding door de wereldgemeenschap. De wereld heeft géén behoefte aan een eventuele supranationale kunstmatige taal zo deze niet 100 % regelmatig is. Aan talen vol idiotismen heeft de wereld geen gebrek. Een werkelijk hoogwaardige hulptaal zal zeker ooit door de mensheid aanvaard worden, als gevolg van nu onvoorspelbare historische omstandigheden. Een goed en zuiver concept overwint uiteindelijk altijd, zij het misschien slechts na vele eeuwen en na vele gruwelijke rampen.

Maar Justine leeft in het nu, en moet nu aan haar toekomst werken. Zij wenst zich op Chinees en Engels toe te leggen. Daarom wijdde ze ook nog een paar beschouwingen aan de positie van het Brits- en het Amerikaans-Engels.

Ondanks de erkenning van de hoge potenties van het Esperanto als mogelijke internationale hulptaal, schemert uiteindelijk toch een oude dooddoener door: het Esperanto zou geen culturele component hebben. Dit is naar het aanvoelen van ons esperantisten niet waar, of zeer ongenuanceerd. Maar dat kunnen niet-esperantisten moeilijk begrijpen. Misschien zal Justine eenmaal in China in contact komen met Esperantosprekers. Dan zal mijn bemerking wellicht duidelijk worden voor haar.

Proficiat Justine, aan jou, aan je ouders en aan je (thans) voormalige school! Veel succes met je studies! We hopen ooit nog iets van je te vernemen. Vaert wel ende levet scone!

Cyreen Knockaert

BRUĜO – PACO KAJ JUSTECO 80-JARA

Por festi sian 80-jariĝon la Bruĝa Grupo Esperantista 'Paco kaj Justeco' la 1-an de julio 2017 organizis 'murdludon' aŭ enigman serĉpromenadon en la urbocentro de Bruĝo. Ĝi daŭris la tutan tagon. Taŭgan murd(lud)an etoson kreis la vetero sufiĉe minaca. La elpensinto de la ludo, Bart Demeyere, klarigis la aferon, startigis la diversajn detektivajn grupetojn, kaj bicikle kontrolis pri erarvojaĵoj. Tagmeze la partoprenantoj povis manĝi panon kun freŝe kuirita supo kaj ŝmiraĵoj (ĉio biologia kaj vegana) en la historia Hof van Watervliet. Post la ludo ili spektis filmon kaŝantan gravajn senvualigetaĵojn pri la ludo, kaj poste devis solvi la enigmon: murdis kiu, kiam, per kio? Dume eblis manĝeti kaj trinki.
Partoprenis preskaŭ 40 personoj el Flandrio, Valonio, Bruselo kaj Norda Francio, inkluzive de grupeto da Verdaj Skoltoj. La plej bonan rezulton akiris la grupo el Liège, sed ĉiuj ricevis valorajn premiojn. La tre malalta kotizo tute ne kovris la koston de la tago, sed la grupo de Bruĝo povis donaci tion, pro tio ke ĝi ricevis lastatempe kelkajn heredaĵetojn. Du skatoloj en kiujn oni povis meti donacojn por projektoj (Mazingira en Tanzanio, kaj afrankkostoj por sendi librojn, revuojn kaj la nova indonezilingva Fundamento al Indonezio kaj Orienta Timoro) enhavis fine respektive 12 kaj 22 eŭrojn. Se vi volas donaci por unu el tiuj projektoj, ĝiru al nia FEL-konto paju-b.
Fotoj pri la enigma promenado troveblas en Flickr. Serĉu en via retumilo per ŝlosilvortoj 'Flickr pj80' (albumo PJ80)

Johan Van Eenoo kaj Heidi Goes

OOSTENDE

Jubileo 30-jaroj

Ĉi-printempe Esperantoklubo La Konko retrorigardis al tridek jaroj da ekzisto per kulinara festo en restoracio, tuj apud De Boeie, la salono kie ili kutimas kunveni.
La gazeto "De Zeewacht" raportis pri tiu evento menciante la fondintojn de la klubo kaj la lokojn kie okazis la unua kaj la postaj kunvenoj de La Konko. En 1987 Raymond Wylleman, Nora Dekemel, André d'Hulster kaj Thérèse Boudt ekfunkciigis la klubon. Raymond estis la unua prezidanto, sekvata de Else Huisseune, Marc Cuffez kaj la nuna Anne Brabant, forte subtenata de la vic-prezidantino Flory Witdoeckt.
En la pasintaj jaroj La Konko organizis diversajn internaciajn eventojn, inter alie grandan simpozion en 'Kursaal' kunlabore kun la Ĉina Akademio por Sciencoj el Pekino, kie cento da ĉinaj entreprenoj partoprenis. Granda evento estis la 4a Eŭropa Esperanto Unio kongreso kun pli ol 500 partoprenintoj el 30 landoj. En 2015 La Konko gastigis la ILEI Konferencon kun 175 partoprenintoj el 5 kontinentoj.
Fine la artikolo mencias la kursojn kaj regulajn kunvenojn.

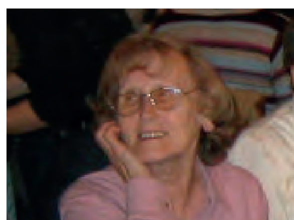
De kunst van het wachten

Tijdens onze laatste bijeenkomst van het werkjaar kwamen er een twaalftal leden luisteren naar de boeiende voordracht over "*de kunst van het wachten*" door Ingeborg Claes en Edwin Jonkvorst in La Konko Oostende.
De kunst van het wachten berust op drie pijlers :
- Geduld : de dingen kunnen laten voor wat ze zijn.
- Tactiek : denken alvorens je iets doet
- Genieten : stilstaan bij de dingen waarvoor je dankbaar kan zijn.

Indien je deze drie pijlers kan toepassen heeft dit tal van gunstige effecten op onze stressvolle levenswijze.
Nadien ontspon er zich nog een interessante discussie. Op de website www. naranara.be vind je nog heel wat nuttige info. Stop de tijd, laad jezelf op en ervaar veerkracht met de kunst van het wachten. Misschien was de vakantie daarvoor wel een nuttige tijd!

Anne Brabant

Cecile

Kun granda malĝojo ni anoncas al vi la forpason de nia kara amikino Cecile Deprez je la 24a de julio.
Spite al sia respektinda aĝo ŝi ĉiam estis tre aktiva en la Eo-rondoj kaj kunvenoj. Ŝiaj prelegoj estis ege interesaj kaj en tre flua Esperanto.
Tiom fervora Esperantistino ŝi estis, ke la Zamenhofa poemo "Ho mia kor" aperis en la funebra karteto kaj la Esperanto-flago parte ornamis la ĉerkon.
La Konko kaj FEL sincere kondolencas al ŝiaj familianoj.

CLUBPROGRAMMA'S

Tenzij anders vermeld zijn alle vergaderingen gratis en voor iedereen toegankelijk. Let wel dat de meeste activiteiten in het Esperanto plaatsvinden. Uiteraard zijn we steeds bereid geïnteresseerde bezoekers in het Nederlands te woord te staan De cursusinfo vind je vooraan in dit nummer..

ANTWERPEN – La Verda Stelo, Esperanto Antwerpen vzw (esperanto-antwerpen.weebly.com/)

Alle programma's hebben plaats in het Esperantohuis, Lange Beeldekensstraat 169, 2060 Antwerpen, telkens op vrijdagavond om 20.00 uur

Vrijdag 1 september: Deelnemers Esperantocongressen brengen verslag uit over hun belevenissen.

Vrijdag 8 september: Vervolg congresrapporten.

Vrijdag 15 september: Lode Van de Velde over het schrijven van haiku's.

Vrijdag 22 september: Van 15.00 uur tot 16.30 uur: Info-namiddag voor geïnteresseerden in een Esperanto-cursus voor beginners door Yves Nevelsteen.

Vrijdag 22 september: Bernard Régis-Larue belicht de realisaties van Henri La Fontaine en Paul Otlet.

Vrijdag 29 september: Eddy Raats vertelt over het leven en de ervaringen van een orkestmuzikant.

Vrijdag 6 oktober: Van 17.00 uur tot 18.30 uur Aanvang nieuwe Esperantocursus geleid door Yves Nevelsteen.

Vrijdag 6 oktober: Bernard Régis-Larue brengt het vervolg van Henri La Fontaine en Paul Otlet.

Vrijdag 13 oktober: André Staes over taalbewustzijn: Kan Esperanto helpen tot het multilinguïsme?

Vrijdag 20 oktober: Lode Van de Velde verrast met leuke wiskunde.

Vrijdag 27 oktober: Martin Ptasinski (Duitsland) spreekt over Slavische tussentalen.

BRUGGE- Paco kaj Justeco

http://www.esperanto.be/brugge

Info bij Heidi Goes. heidi.goes@gmail.com

BRUSELO- Esperantista Brusela Grupo vzw (www.esperantobruselo.org)

Bijeenkomsten in Cultuurcentrum De Pianofabriek (Fortstraat 35, 1060 Sint-Gillis), lokaal Casablanca 2, Tijdens de zomermaanden hebben praatbijeenkomsten plaats in het café van de Pianofabriek elke tweede woensdag van 18.30 uur tot 20.30 uur.

De groep organiseert ook cursussen voor beginners en gevorderden. Info over cursussen en bijeenkomsten bij Françoise Pellegrin. fransuaz@esperantobruselo.org, tel. 02 / 358 27 28.

Elke tweede maandag van de maand van 19.00 uur tot 22.00 uur: gezellige eet- en babbelgelegenheid met "La Babilemaj Spagetoj". Inlichtingen bij Nicolas de Buyl, nikolao@esperantobruselo.org

woensdag 6 september: Laatste zomerse praatbijeenkomst. in het café van De Pianofabriek van 18:00 tot 20:00.

woensdag 20 september: Voordracht Bernard-Régis Larue.

woensdag 4 oktober: Voordracht nog te bepalen.

zondag 15 oktober: Esperantomis te Brussel om 18:00 in de Kapel van de Verrijzenis, Van Maerlantstraat 22-24 te 1000 Brussel. Pastoor Peter Knauer SJ zal de plechtigheid voorgaan.

woensdag 18 oktober: Voordracht nog te bepalen.

Kunvenoj en Kulturcentro De Pianofabriek (Fortstraat 35, 1060 Sint- Gillis), salono Casablanca 2, ĉiun duan merkredon de 18:30 ĝis 20:30.

La grupo organizas kursojn por komencantoj kaj progresantoj. Informoj pri kursoj kaj kunvenoj ĉe Françoise Pellegrin,

fransuaz@esperantobruselo.org, tel. 02 / 358 27 28

Ĉiu dua lundo de 19:00 ĝis 20.00.: Manĝ- kaj babilebleco kun la "Babilemaj Spagetoj". Informoj ĉe Nicolas de Buyl, nikolao@esperantobruselo.org

Merkredon la 6an de septembro: Lasta somera babilrondo en la trinkejo de De Pianofabriek de 18:.00 ĝis 20:.00.

Merkredon la 20an de septembro: Prelego de Bernard-Régis Larue.

Merkredon la 4an de oktobro: Prelego difinenda.

Dimanĉon la15an de oktobro: Meso en Esperanto en Bruselo okazos je la 18a horo en la Kapelo de la Resurekto, strato Van Maerlant 22-24, 1000 Bruselo. Pastro Peter Knauer SJ prezidos la celebradon.

Merkredon la18an de oktobro: Prelego difinenda.

DILBEEK

Conversatiegroep in ontmoetingscentrum Westrand, Kamerijklaan 46, 1700 Dilbeek (bereikbaar via bus 129 vanuit het Noordstation of bussen 136-137 vanuit het Zuidstation). Zie: www.westrand.be.

Net zoals voorheen vindt die in 2017 plaats op de eerste zaterdag van de maand, van januari tot mei en daarna van oktober tot december, telkens van 14 u tot

16 u. Meld je bij voorkeur aan bij de animator Marc Demonty, tel. 02 / 569 31 33.
Konversacia rondo en Ontmoetingscentrum Westrand, Kamerijklaan 46, 1700 Dilbeek (atingebla i.a. per buso 129 el la Norda kaj busoj 136-137 el la Suda stacidomo). Vidu www.westrand.be.
Ĝi okazos en 2017 kiel antaŭe, kutime la unuan sabaton de la monato, de januaro ĝis majo, kaj poste de oktobro ĝis decembro, ĉiam de 14:00 ĝis 16:00.
Prefere anoncu vian partoprenon telefone al la animatoro Marc Demonty, tel. 02 / 569 31 33.

GENT- La Progreso (http://www.esperanto.be/gent)
Clubvergadering in ons lokaal La Progreso, Peter Benoitlaan, 117 9050 Gentbrugge: Iedere vierde vrijdag van de maand om 20.00 uur is er een clubvergadering. Inlichtingrn bij Katja Lödör , tel. 09 / 230 16 77.
Vrijdag 22 september: Ella Strug spreekt over de uit Iran afkomstige Nederlandse schrijver Kader Abdolah.
Zaterdag 16 september: Esperantostand op Gentse cultuurmarkt.
Vrijdag 27 oktober: Désirée Derksen, Patrick Haerick en Willem Rasschaert brengen verslag uit over respectievelijk, de Baltische Esperantodagen, de Trans-Siberische treinreis en het Universeel Esperanto Congres te Seoel.

KALMTHOUT- La Erikejo (http://users.telenet.be/La.Erikejo/index.htm)
Onze bijeenkomsten in het Parochiecentrum van Heide, elke derde donderdag van de maand tussen 19.30 en 21.30 uur
Let wel, in oktober veranderen we het decor, maar we blijven helemaal in dezelfde omgeving!
Donderdag 21 september: Rob rapporteert in woord en beeld over het Wereldcongres Esperanto in Zuid-Korea. De bijeenkomst is vrij toegankelijk voor het publiek en tevens opgevat als verwelkoming voor nieuwelingen. Er werd over gecommuniceerd in het gemeentelijk infoblad.
Donderdag19 oktober: We oefenen ons in Esperanto-conversatie in het restaurant – Stationsgebouw Heide. Wie Nederlands spreekt betaalt alle dranken…

KORTRIJK- Koninklijke Esperantogroep La Konkordo (www.esperanto-kortrijk.info)
Bijeenkomsten in het Groeningeheem, Passionistenlaan 1 te Kortrijk elke vierde dinsdag van de maand van 19.30 uur tot 21.30 uur. Indien de vierde dinsdag een feestdag is, dan op de derde dinsdag.
Contact via e-mail piet.glorieux@gmail.com en esperantokortrijk@hotmail

LEUVEN-Vespero 3000 (esperanto3000.be)
Bijeenkomsten in het Cultureel Centrum Romaanse Poort, Brusselsestraat 63, 3000 Leuven, tweede woensdag van de maand om 19.45 uur; de lezingen beginnen om 20.00 uur.
Woensdag 13 september: Ivo Schenkel brengt verslag uit over SES 2017 (Somera Esperanto-Studado in Banská Štiavnica, Slovakije).
Woensdag 11 oktober: Yves Nevelsteen spreekt over: Computertoepassingen en internetprojecten.

OOSTENDE -La Konko (flandrio@hotmail.be)
In Ontmoetingscentrum De Boeie, Kerkstraat 35.
Activiteiten: zie cursus info p. 4.
Zaterdag 2 september: La Konko neemt deel aan Feest in den Hof - https://www.uitinoostende.be/activiteitendetail/10671/feest-in-den-hof, waar wij Esperanto in Afrika zullen voorstellen, maar ook proberen (!?) nieuwe leden te werven.
Zaterdag 23 september: Tijdens het feest van **50 jaar Cultuurraad** in Oostende zal La Konko de voorstelling 'Se auskultas la animo' brengen, met gedichten van Guido Gezelle in het Nederlands en het Esperanto (met onze enthousiaste voorzitster Anne!)

PEER- Limburga Esperanto Asocio
De Limburgse Esperanto Vereniging (LEV) organiseert activiteiten in het Cultuurcentrum 't Poorthuis, Zuidervest 2A Peer. Info: henri.schutters@skynet.be.

TIENEN- La Hirundo (www.lahirundo.be)
Info: Bert Boon, Merelhof 8, 3300 Tienen,
tel.: 016 / 81 52 46 of bert.boon@skynet.be of post@lahirundo.be.
Bijeenkomst (vespero): elke laatste maandag van de maand
Programma op aanvraag.

VERDAJ SKOLTOJ (www.verdajskoltoj.net))
De Verdaj Skoltoj (Groene Scouts) bieden scouting zonder grenzen in het Esperanto aan. De deelnemers zijn tussen 11 en 17 jaar. Ze komen uit Brussel, Vlaanderen, Wallonië, Frankrijk, Nederland, Luxemburg, Duitsland en soms zelfs van verder! We komen 6 tot 7 weekends per jaar samen en organiseren een kamp van één week in de zomer. Iedereen is welkom, het eerste weekend is gratis! Voorkennis van het Esperanto is niet noodzakelijk.

De Verdaj Skoltoj (Groene Scouts) ofertas Esperantan skoltismon sen limoj. La partoprenantoj estas inter 11 kaj 17 jaraj. Ili venas el Bruselo, Flandrio, Valonio, Francio, Nederlando, Luksemburgo, Germanio kaj kelkfoje eĉ de pli malproksime! Ni renkontiĝas 6 ĝis 7 semajnfinojn dum unu jaro kaj organizas kampadon dum unu semajno en la somero. Ĉiu bonvenas, la unua semajnfino estas senpaga! Komencantoj bonvenas!.

Horizon-TAAL
Tweemaandelijks tijdschrift / ISSN - 0772 - 540
Vlaamse Esperantobond vzw
Lange Beeldekensstraat 169, BE- 2060 Antwerpen
Afgiftekantoor 260 Antwerpen X - Erkenningsnummer P004200

BB-PP
BELGIË(N)-BELGIQUE

Contactadressen in Nederland

http://www.esperanto-nederland.nl/ned/regionale-groepen.php

ALKMAAR
Marijke Lathouwers, Kruiszwin 1205 NL-1788 LE Julianadorp
tel. +31(0)223-643781, alkmaar@ziggo.com

EINDHOVEN
Jeannette Bosse Veld, Montgomerylaan 361 NL-5612 BH Eindhoven,
tel.+31(0)402 113 344, jeannette.bosse@tiscali.nl

NOORD-NEDERLAND
Ineke Emmelkamp Arubastraat 12, NL-9715 RW Groningen, tel. 31(0)50 505 718 842, info@esperanto-info.nl

HAARLEM
Corrie Kwantes, Marnixstraat 57 NL-2023 RB Haarlem,
tel. +31(0)235 276 561

HELMOND
Toine Gremmen, Nassaustraat 3 NL-5707 HL Helmond,
tel. +31(0)492 544 472, info@twangremmen.nl

NIJMEGEN
Klubo Zamenhof, Jan Bemelmans, Zwanenveld 2287
NL-6538 PS Nijmegen, tel. +31(0)243 882 926
jan.bemelmans2@gmail.com

Andere nuttige adressen

Vlaamse Esperantobond / Flandra EsperantoLigo
Lange Beeldekensstraat 169, BE- 2060 Antwerpen, tel. 03 234 34 00
info@fel.esperanto.be, www.esperanto.be

ILEI-Belgio (Esperanto-leraars): Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, 8400 Oostende, tel.: 0486 36 23 65, flandrio@hotmail.com

Verdaj Skoltoj
ruelle de Thuin 20, BE-6540 Lobbes, tel. 071 16 53 95 kaj 0485 517 552; info@verdajskoltoj.net, www.verdajskoltoj.net

Association pour l'Espéranto,
p/a Marcel Delforge, rue des Glacières 16, BE-6001 Charleroi (Marcinelle), tel. + fax: 071 43 14 13, mardelforge@brutele.be, http://esperanto-wallonie.be/

Esperantista Brusela Grupo vzw (EBG)
sekretariejo: p/a Yves De Keyzer, Perkstraat 78, BE-1630 Linkebeek
tel.: 0498 04 00 95; sekretario@esperantobruselo.org
Françoise Pellegrin, Eiklaan 14, BE-1640 Sintt-Genesius-Rode

Belga Esperanto Fervojista Asocio (Spoorwegesperantisten),
Lucien De Sutter, Stockholmstraat 49 bus 2, BE-8400 Oostende,
tel. 059 50 18 25

Esperanto Nederland, secretaris, Pieter Engwirda
Wighenerhorst 49, NL-6603 KH Wijchen,Tel.+31(0)24 645 51 33
sekretario@esperanto-nederland.nl

Hoofdkantoor van de Esperanto WereldVereniging/Centra Oficejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam,
tel.: +31(0)104 361 044, uea@co.uea.org

Bestuursleden van FEL

Voorzitter:	Ivo Vercammen
Secretaris:	Nicky Janssen
Penningmeester:	Kevin de Laet
Bestuursleden:	Griet Symoens, Cyreen Knockaert, Eddy Van den Bosch, Henri Schutters en Johan Van Eenoo

Contactadressen in Vlaanderen

ANTWERPEN
Esperanto-Antwerpen, p/a Lange Beeldekensstraat 169, BE-2060 Antwerpen, tel. 03 / 234 34 00, esperanto-antwerpen@esperanto.be
La Verda Stelo: Ella Strug (voorzitter)

BRUGGE
Paco kaj justeco, Heidi Goes, Assebroeklaan 2, 8310 BE-Brugge,
tel. 050 / 67 51 78, heidi.goes@gmail.com

GENT
La Progreso, Katja Lödör, Peter Benoitlaan 117, BE-9050 Gentbrugge,
tel. 09 230 16 77, gent@esperanto.be

KALMTHOUT
La Erikejo, Mireille Smet-Storms, Douglaslaan 14, BE-2950 Kapellen,
tel.: 03 / 666 83 19, mireillestorms@hotmail.com

KORTRIJK
La Konkordo, Piet Glorieux, Pastoor Blanckestraat 8 bus 0201,
BE-8610 Kortemark, tel.: 051 / 62 39 28, piet.glorieux@gmail.com,
Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, BE-8500 Kortrijk,
tel. 056 20 07 96, esperantokortrijk@hotmail.com

LEUVEN
Esperanto 3000, Roger Goris, rue Ménadastraat 44, BE-1320 Hamme-Mille,
tel. 010 86 01 12, goris.r@skynet.be

LIMBURG
Limburgse Esperantovereniging
Henri Schutters, Panhovenstraat 10, BE-3930 Peer,
tel. 011 63 55 92, henri.schutters@skynet.be

DILBEEK
Marc Demonty, tel. 02 569 31 33

OOSTENDE
La Konko, Anne Brabant, anne.brabant@telenet.be
Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, BE-8400 Oostende,
tel. 0486 36 23 65 (gsm), flandrio@hotmail.com

ROESELARE / TIELT zie **KORTRIJK**

TIENEN
La Hirundo <http://www.lahirundo.be> Info: Bert Boon,
Merelhof 8, BE- 3300 Tienen, tel. en fax: 016 81 52 46,
post@lahirundo.be

TURNHOUT
Maria Dom, Tuinbouwstraat 14, BE-2300 Turnhout,
tel. 014 41 72 92, de.groot-dom@telenet.be

Met steun van de Vlaamse Gemeenschap: giften van minstens 40 euro zijn fiscaal aftrekbaar van belastbaar inkomen

Handtekening(en)
Signature(s)
Unterschrift(en)

OVERSCHRIJVINGSOPDRACHT
ORDRE DE VIREMENT
ÜBERWEISUNGSAUFTRAG

Bij invulling met de hand, één HOOFDLETTER of cijfer in zwart (of blauw) per vakje
Si complété à la main, n'indiquer qu'une seule MAJUSCULE ou un seul chiffre noir (ou bleu) par case
Beim Ausfüllen mit der Hand ein GROSSBUCHSTABE oder Zahl in schwarz (oder blau) pro Feld

Gewenste uitvoeringsdatum in de toekomst / Date d'exécution souhaitée dans le futur / Gewünschtes Ausführungsdatum in der Zukunft

Bedrag / Montant / Betrag EUR , CENT

Rekening opdrachtgever (IBAN)
Compte donneur d'ordre (IBAN)
Konto des Auftraggebers (IBAN)

Naam en adres opdrachtgever
Nom et adresse donneur d'ordre
Name und Adresse des Auftraggebers

T

Rekening begunstigde (IBAN)
Compte bénéficiaire (IBAN)
Konto des Begünstigten (IBAN)
BE31 4025 5105 3155

BIC begunstigde
BIC bénéficiaire
BIC Begünstigten
KREDBEBB

Naam en adres begunstigde
Nom et adresse bénéficiaire
Name und Adresse des Begünstigten
VLAAMSE ESPERANTOBOND vzw
LANGE BEELDEKENSSTRAAT 169
2060 ANTWERPEN

Mededeling
Communication
Mitteilung
GIFT FISCAAL AFTREKBAAR VANAF €40

Handtekening(en)
Signature(s)
Unterschrift(en)

OVERSCHRIJVINGSOPDRACHT
ORDRE DE VIREMENT
ÜBERWEISUNGSAUFTRAG

Bij invulling met de hand, één HOOFDLETTER of cijfer in zwart (of blauw) per vakje
Si complété à la main, n'indiquer qu'une seule MAJUSCULE ou un seul chiffre noir (ou bleu) par case
Beim Ausfüllen mit der Hand ein GROSSBUCHSTABE oder Zahl in schwarz (oder blau) pro Feld

Gewenste uitvoeringsdatum in de toekomst / Date d'exécution souhaitée dans le futur / Gewünschtes Ausführungsdatum in der Zukunft

Bedrag / Montant / Betrag EUR 30 , CENT 00

Rekening opdrachtgever (IBAN)
Compte donneur d'ordre (IBAN)
Konto des Auftraggebers (IBAN)

Naam en adres opdrachtgever
Nom et adresse donneur d'ordre
Name und Adresse des Auftraggebers

T

Rekening begunstigde (IBAN)
Compte bénéficiaire (IBAN)
Konto des Begünstigten (IBAN)
BE31 4025 5105 3155

BIC begunstigde
BIC bénéficiaire
BIC Begünstigten
KREDBEBB

Naam en adres begunstigde
Nom et adresse bénéficiaire
Name und Adresse des Begünstigten
VLAAMSE ESPERANTOBOND vzw
LANGE BEELDEKENSSTRAAT 169
2060 ANTWERPEN

Mededeling
Communication
Mitteilung
LIDGELD 2018